

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Президентым изэIукIэгъухэр

мыкI структурэхэм бюджет ахъщэм игъэзекIонкIэ шапхъэхэр аукъуагъэх. Джащ фэдэу АР-м и Президент пшъэрыгъэу къафилыгъэм диштэу шIокI зымIэ медицинэ страхованиемкIэ Фондым иIофшIэн зэрэзыхьэрэр джырэблагъэ ауплэкIугъ. Ащ зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэр шIэхэу къэнэфэщтых.

Бюджет ахъщэр зыщыкIагъэм пэлузымыгъэхэрэ организациехэм, законыр зыукъохэрэм пшъэдэкIыжъ ягъэхыгъэн зэрэфаер, ащкIэ республикэм и Правительствэ УплэкIу-лътэкIо палатэм сыдыгъуи IэпыIэгъу кыфэхъуным зэрэфэхъызыр ТхьакIуцынэ Аслъан кIэхым кышчиIагъ.

АР-м и Президент ОАО-у «Кубаньэнерго» зыфилорэм ипашэу Георгий Султановыр мы мэфэ дэдэм ригъэблэгъагъ. ТапэкIэ Iоф зэрэдашIэщтым, Адыгеим изнергосистемэ зэзэриушъомбгъуштым, ащкIэ амалэу щыIэхэм бгъуитIур атегушылагъ. Джащ фэдэу Адыгеим изелетрическэ сетхэм япашэу агъэнэфэгъэ Натхъо Азмэт республикэм ипашэу нэIуасэ кыфашыIагъ.

Мы кандидатурэм зэрэдыригаштэрэр ыкIи республикэм изнергосистемэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм А. Натхъом ишъыпкъэу Iоф зэрэдишIэщтым ицыхъэ зэрэтелъыр ТхьакIуцынэ Аслъан кыIуагъ.

ПэщакIэу агъэнэфагъэм ыкIи коллектив зэгурыIожьым гумэкIыгъоу, щыкIагъэу къэуцухэрэм алъэныкIокIэ IэпыIэгъу зэрафэхъушхэр Георгий Султановым кыхигъэщыгъ. Адыгэ изелетрическэ сетхэм зягъэушъомбгъугъэным пашэу план зэрэзыхъуагъэм игугъу кышшыгъ. Ащ кыдыхэлъытагъэу 2011-рэ илъэсым сомэ миллион 300 инвестициеу халъхашт, ащ нэмыкIэу федеральнэ ахъщэри агъэфедэшт.

МыекIопэ къэлэ изелетрическэ сетхэм языхт джырэ лъэхъанэ зэрэдэим кыхэкIыкIэ, ар «Кубаньэнергэм» ыщэфыжьыным е бэджэндэу ыштэным зэрэфэхъызыр кыIуагъ.

* * *

Нахьыжъхэм я Советэу АР-м и Президент дэжъ щызэхъагъэм ипашэу Шхъэлэхъо Рэмэзанэ, ветеранхэм я Совет итхъаматэу Генрих Барташук ыкIи пщыныжъ зытелъхэм афэгъэгъугъэным фэгъэгъэгъэ комиссиеу АР-м и Президент дэжъ щызэхъагъэм ипашэу ГъонэжьыкIо Мурат мы мэфэ дэдэм республикэм ипашэу ригъэблэгъагъэх. Нэбгырэ пэпчъ зипэщэ организацием Iофэу

ышIэрэм кIэкIэу кытегушылагъ, цыфхэм къапагъохырэ гумэкIыгъохэм, ежъхэм предложениеу яIэхэм республикэм ипашэу ащагъэгъозагъ.

КытIэкIэхъухъэхэрэ патриотхэу пIугъэнхэм нахьыбзу Iоф зэрэдашIэрэр, еджапIэхэр къаIухъэхъэ зэIукIэгъухэр зэрэзыхъэхэрэ Генрих Барташук кыIуагъ. Ветеранхэм япенсие кыхъагъахъо нахъ мышIэми, уасэхэр лъэшэу зэрэдакIуаехэрэм зэригъэгумэкIыхэрэ кыхигъэщыгъ. Чыгу Iахъхэм, былым хъупIэхэм япхыгъэ Iофыгъоу къоджэдэхэм яIэхэм зыщатегушыIэгъэхэ зэIукIэгъухэр районхэм зэрашызэхъагъэхэм кытегушылагъ, цыфхэм гумэкIыгъоу къалэтыгъэхэм ащигъэгъозагъ нахьыжъхэм я Совет итхъаматэ. ГъонэжьыкIо Мурат зипэщэ комиссием Iофэу ышIэрэм кытегушыIэгъэ, пщыныжъ зытелъхэм афэгъэгъугъэным фэгъэхыгъэ лъэIу тхылъэу агъэхыгъэхэм кызыдырамыгъэштагъэхэр кызырахаэкIыгъэхэр кыIуагъ. ПшъэдэкIыжъ зыхьы кызыгъэгъэгъыгъэхэр обществэм хэгъэгъэгъыгъэхэм фэгъэгъэгъэщт Совет зэхъэгъэныр игъоу ащ ылытагъ.

АР-м и Президент ащ фэдэ предложениеу, шIоигъоныгъэу яIэхэр кызыщыралотыкIырэ тхылъхэр къагъэхъазырхэмэ, ахэлпэщтхэу къариIуагъ.

* * *

Нэужым ТхьакIуцынэ Аслъан шIэныгъэмрэ гъэсэргъэмрэ кIэ министрэу БеданыкIо Рэмэзанрэ мыIкIу гъэIорышIэнымкIэ Федеральнэ агентствэм АР-мкIэ ичIыпIэ ГъэIорышIанIэ ипашэу Светлана Огузовамрэ ригъэблэгъагъэх. Профессиональнэ-техническэ училищхэмрэ МыекIопэ хъушъафыкIыгъэ училищхэмрэ яIофхэр ары зытегушыIагъэхэр. ПТУ-хэм яIыгъын, ягъэIорышIэн республикэм кышыфагъэгъэгъыгъэ нахъ мышIэми, ахэр джыри федеральнэ мыIкIу зыкIыщыщхэм Президентыр кыкIэупчIагъ. Светлана Огузовам кызыериIуагъэмкIэ, ащ епхыгъэ Iофхэм язэшIохын ыуж итых, охътабэ темышIэу ахэр республикэм имыIкIу хъужыштых. Джащ фэдэу МыекIопэ хъушъафыкIыгъэ училищыр Краснодарскэ районим ит селу Новосебастопольскэм гъэкощыжьыгъэнымкIэ УФ-м гъэсэныгъэмкIэ и Министерствэ фитыныгъэ кытыгъах. Мы мафэхэм псэуалэхэр ащэжыкI, гъэтхэпэм и 20-м нэс училищыр ащ гъэгъэгъэгъэ хъунэу ары зэрэра-хъухъагъэр.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
ХЪУТ Нэфэст.

Мэзаем и 8-р — урысые наукэм и Маф

Адыгэ Республикэм наукэмкIэ иIофышIэхэу
лътэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

Урысые наукэм и Мафэ фэшI тышгъуфэгъушIо!

Непэ, инновационнэ экономикэр ылъэ зыщытеуцорэ лъэхъаным, наукэм хэхъоныгъэ егъэшIыгъэным Урысые Федерацием мэхъанэшхо реты. Наукэм хэхъоныгъэ зэришIэрэм бэкIэ елътыгъэ экономикэ IофшIэным шIуагъэу кытышхэр, цыфхэм щыIэкIэ-псэукIэу яIэщтыр, обществэм икультурэ зынэсышхэр, игушъхъэлэжьыгъэ зэрэбаишхэр.

Лъэпкъ экономикэр пэрыт технологиэхэр зыщагъэфедэрэ экономикэу шIыгъэнымкIэ, наукэм итекIоныгъэхэр щыIэныгъэм илъэныкIо зэфэхъафхэм ащыгъэфедэгъэнхэмкIэ ищыкIэгъэ амалхэр зехъэгъэнхэр Урысые Федерацием икъэралыгъо политикэ изы лъэныкIо шхъаIэхэм ащышхэр.

Регионим гъэхъагъэ хэлъэу хэхъоныгъэ ышIынымкIэ Адыгеим инаучнэ-техническэ кIуачIэхэр ары лъэпсэ шхъаIэу цытхэр. ШIэныгъэхэмкIэ доктор 200-м, кандидат 700-м ехъумэ, аспирантишъэ, докторантишъэ пчъагъэхэм тиреспубликэ Iоф щашIэ. Ахэм янаучнэ ушэтынхэм якIэххэр псауныгъэм, агропромышленнэ комплексым, медицинэм, гъэсэныгъэм ащагъэфедэх. Научнэ организациехэм, апшъэрэ еджапIэхэм яIофшIэгъабэм дунэе, урысые гъэлъэгъонхэм ядипломхэр къафагъэшъошагъэх. Дунэе форумхэр, АМ(-Ч)АН-м изэIукIэхэр, шIэныгъэлэжъ ныбжьыкIэхэм, аспирантхэм язэнэкIокъухэр республикэм щэкIох.

Адыгеим ишIэныгъэлэжъхэм яIофшIагъэхэр, ятекIоныгъэхэр тирегион имызакъоу, нэмыкI чыпIэхэм зэрэщагъэфедэщтхэм тицыхъэ телъ.

Республикэм ишIэныгъэлэжъ, наукэм иIофышIэ псэу-ми псауныгъэ пыгъэ, насып, гуахъо яIэнэу, текIоныгъаIэхэр, творческэ гъэхъагъэхэр ашIынэу тафэлъаIо!

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматэу Анатолий ИВАНОВ

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIуцынэ Аслъан АР-м и УплэкIу-лътэкIо палатэ ипашэу Мэхъош Рэщыдэ тышгъуасэ IофшIэгъу зэIукIэгъу дыриIагъ.

Мы структурэм иIофшIэн зэрэзыхьэрэр Президентым осэшIу кыфилыгъ. Республикэм игъэзекIокIо хэбзэ органхэм зэпхыныгъэу, зэгурыIоныгъэу адыриIэм уигъэрэзэнэу зэрэщытыр кыхигъэщыгъ.

— Адыгеим изэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм пашэу тилIофшIэн шIуагъэ кытэу, шэпхъэ инхэм адиштэу тапэкIи зэхэтщэшт, бюджет ахъщэр зэрагъэзекIорэм пытагъэ хэлъэу тылпышIэщт, — кыIуагъ Мэхъош Рэщыдэ. — Республикэм и УплэкIу-лътэкIо палатэ зэрэлажьэрэм епхыгъэ уплэкIунхэр блэкIыгъэ илъэсым федеральнэ гупчэм зэхыгъагъэх. Ащ зэфэхъысыжьэу фэхъугъэхэм джыри зэ къагъэлъэгъуагъ непэ гъогу кыхэтхыгъэр зэрэгъэгъыгъ. Бюджетым кытIупшырэ сомэ пэпчъ фэдэ хэлъэу зыщыкIагъэм пэIугъэхъэгъэныр, законодательствэр зыукъохэрэр кыхэгъэгъэгъэнхэр — джары типшъэрылъ шхъаIэр.

2010-рэ илъэсым планэу агъэнэфэгъагъэм диштэу палатэм иIофышIэхэм уплэкIун 12 зэхаттагъ. Ахэм кызырагъэлъэгъуагъэмкIэ, сомэ миллиард 1,9-м цышъэу сомэ миллион 200-р зымышкIагъэм пэIуагъэхъагъэу е нэмыкI хэукъоныгъэ горэ бюджет организациехэм ашIыгъэу агъэунэфыгъ. АР-м хэгъэгъу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ, псауныгъэр къэухъумэгъэным исистемэ, предпринимательствэ цыкIумрэ гурытымрэ IэпыIэгъу афэхъугъэнымкIэ Фондым, нэ-

КЪУМПЫЛ Мурат: «Цыфхэм ящылакIэ нахышIу зэрэхъун фаер шъугукIэ зыдэшъуIыгъ»

Блэкыгъэ бэрэскэшхом, мэзаем и 4-м, АР-м и Премьер-министрæу Къумпыл Мурат Кошхъэблæ районым щылагъ. Ioфыгъоу непэ ялэхэм зыцатегушылэгъэхэ зэхэсыгъо ащ район администратцием щызэхыщэгъагъ. Правительствэм ипашэ игъусагъэх ащ игуадзæу Алексей Петрусен-кэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэм ащыцхэр.

Псауныгъэм икъэухъумэн, псэупIэ-коммунальнэ хъызмэ-тым япхыгъэ Ioфыгъохэм, нэмыкIхэм атегушылагъэх. Район администрацием ипашэ илэнатIэ зыгъэцкIэрэ Джарымэ Инвербек Ioфхэм язытет кIэкIэу кылотагъ, Iэпылэгъоу ящылагъэхэм щигъэгъозагъэх. Анахъ шъхъалэху, шIокI имы-Iэу охътэ кIэкIым зэшIуахын фэгъэхъэр дагъэзыхъыгъэхэ нахъ мышIэм, джыри шIэгъэн фаер макIэп. АкIуачIэ кымы-хъыштыри бэ. ГушыIэм пае, ащ фэдæу зигугъу кышIыгъэхэм зæу ащыц Блащепсынэ шыпсэ-ухэрэм псы къабзæу агъэфедэ-щтым икъэкIуапIэхэм язэте-гъæузон. Къуаджэм зегъæу-шъомбгъугъэным фэгъэхыгъэ программэм кыдыхэлъыта-гъæу ащ пэлухъащт ахъщэр къатIупщыным пае сомэ мил-лиони 4 районым хилъхъан фае. Ар непэ акIуачIэ кымыштытI. АщкIэ Iэпылэгъу къаратыщтæу Правительствэм ипашэ къари-уагъ, финансхэмкIэ министрэм игуадзæ ар пшъэрылъ фишIыгъ.

ИгъэкIотыгъæу зытегушыла-гъэхэм ащыщых район сымэ-джэщым, поселкæу Элитым дэт сымэдджэщым, ФАП-хэм яIo-фыгъохэр. Псауныгъэм икъэ-ухъумэнкIэ системэм зэхъо-

кIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхыгъэ программэм кы-дыхэлъытагъэми, Правитель-ствэм къытIупщыгъэ мылкъу

пэлугагъэхъагъэми район сымэ-джэщым щызэшIохыгъэ хъу-гъэр макIэп. АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминист-рæу Натхбо Разыет къызэри-уагъэмкIэ, ушIэгъIунхэр зыцэ-кIохэм кыыхагъэщыгъэ щыкла-гъэхэри дэгъэзыжыгъэ хъу-гъэх. Арæу щытми, мылкъу зы-щыкIагъæу шIэгъэн фаеу сымэ-джэщым илæр макIэп. Ахэм зæу ащыц поликлиникэм ышъ-хъэ зэблэхъугъэн зэрæфаер. Ар мылкъушхо зыпэлухъащт Ioф.

Район администрацием а Io-фыгъом изэшIохын зыфигъэ-зæнæу Правительствэм ипашэ къариуагъ.

— Тэ тфэлъэкIыштымкIэ тыкыжъуделэщт, — кылуагъ ащ, — щыкIэгъэ пстæури псын-кIæу дэтымыгъэзыжышъуми, программæ зэфэшъхъафхэри дгъэфедэхæзæ, Ioфыгъохэр зэшIотхыштых. Арæу щытми, ахъщэм къэкIуапIэ фэхъуштым шъузæдегупшысæзæ, нахыбæу гъэцкIагъэ зэрэхъуштым шъо-

ри шъупылын фае.

Псауныгъэр къэухъумэгъэ-нымкIэ министрэм къызэриуа-гъэмкIэ, блэкыгъэ илъэсым ежъхэм районым изы ФАП зызэфашыжыым, район адми-нистрацием 4 зэфишIыжыгъ. Ахэр мыгъэ къызэлуахыжы-хæу Къумпыл Мурат афигъэ-пыттагъ. Поселкæу Элитым дэт сымэдджэщыр зэфамышIыжæу, ащ чIэгъын ылгъэкIышт медици-нэм епхыгъэ нэмыкI IoфшIапIэ горæ къызэлухыгъæнæу предло-жениехэр зэхэсыгъом кышъа-хыгъэх. Премьер-министрэм ахэм адыригъэштагъ ыкIи ахэлпъэнхъш, хэкIыпIэ кы-фагъотыныр игъоу ылытагъ. Медицинæм епхыгъэ Ioфхэм афэгъæзгъэ ыкIи пшъэдэкIыж зыхыгъэ цыф районым зэри-мылæр мытæрæзæу, ар охътэ бла-гъæм агъэнæфæнæу къариуагъ.

Псым, гъэстыныпхъэ шъуан-тIэм, электрэнергием япхыгъэ Ioфыгъоу къоджæ псэупIэхэм ялæхэр ахэм япашæхэр къызэ-гушылæхэм кыыхагъэщыгъэх.

ГушыIэм пае, Майскæ къо-джæ псэупIэм гъэстыныпхъэ шъуантIэмкIэ сомэ миллион-рæ мин 600-рæ фэдиз, электро-энергиемкIэ сомэ мин 500-м ехъу чIыфæу телъ, котельнæу фабэр къэзытIупщырэмкIи Iэпылэгъу ящыкIагъ. Натырбæе къоджæ псэупIэм псым икъэкIуа-пIэхэм язэтегъæузонкIэ Прави-тельствэр лъэшæу зæраделæгъэм фэшI ащ ипашэ «тхъашъуегъэ-псæу» къыриуагъ, ау нэмыкI гумэкIыгъохæми ягугъу кы-шыгъ. Социальнæ Ioфхэм ахэл-пъэнхъш, ахэр зэрæзтыра-гъæуцожыштым Ioф дашIæнæу Премьер-министрэм къафи-гъэпыттагъ Алексей Петрусен-кæмрæ чIыпIэ зыгъæIорышIæ-жыпIæ органхэм зæпхыныгъэ адырIæнымкIэ АР-м и Коми-тет ипашæу Атæжъхъæ Заурдин-рæ.

Зэхэсыгъом икIæухым Къум-пыл Мурат район админист-рацием зыкыфигъæзæзæ, яIoфшIэн нахъ агъэлъэшынæу, зыпа-ри Iæпæдэлæл амышIынæу, пстæ-уми анаIæ атырагъэтынæу джы-ри зæ къариуагъ.

— Цыфхэм ящылакIэ на-хышIу зэрэхъун фаер шъугукIэ зыдэшъуIыгъэм, Ioфхэр джы зэрæщытым нахышIу хъу-штых, — кылуагъ ащ зэкIæми закыфигъæзæзæ. — ТызæдIæ-жыгъæзæ ащ тыдæжъугъэлажæ.

ХЪУТ Нæфсæт.

Сурæтхэр Iæшъынæ Аслъан тырихыгъэх.

Нарт пшынальэхэр

Ижъырæ адыгæ орæд къæлуакIæм тетæу лæппæк орæдхэр къæзылорæ ыкIи Iæмæ-псымæхэм къæзыгъæлорæ фольклор ансамблæу «Жъуым» мы мафæхэм «Нарт пшынальэхэр» ыцIæу CD-альбом кыдыгъэкIыгъ.

Нарт орæдхэр къæзылуагъэхэр «Жъуым» ипа-щæу ГъукIæ Замудин, СтIашъу Мæдин, Тыркоо Ирхъан, Нэгъой Заур, Шагудж Батурай, Гъо-нэжыкыбо Селим, Даур Рэмæзан, Дугъ Псынæф, Абыдæ Артур ыкIи Абыдæ Ирин.

Альбомым кыдыхъагъэх адыгæ республи-кищмæ яфольклористхэм экспедициехэм къаща-угъоигъэ материалхэр. Адыгæ лæппкъым кы-хэкIыгъэ орæдылæ-къæбарIотæ Iæзæхæу Адыгеим, Къæбæртæ-Бæлкъарым, Къэрæщæ-Щæрджæсым я XX-рæ лIæшIæгъум арысыгъэхэм, шIæныгъæ-лæжъхæу ахэм къалуагъэхэр къæзытхыжыгъæ-хэм ыкIи орæдылæ ныбжыкIæхæу ахэр къæзы-луагъэхэм яшIуагъæкIæ адыгæ орæдыжыым идунай ухъзыщæрæ IoфшIагъэ кыдæкIыгъ. Зыфæдæ къæ-мыхъугъæ адыгæ орæдыжъхэр зæгорæм кы-зæралощтыгъэм тетæу орæдылæ ныбжыкIæхэм къаIозæ апæрæу тыратхагъ. Альбомым игъус орæдæу дискым тетхэм ятекстхэри.

Орæдхэр Лыбызу Аслъанæ истудие щыты-ратхагъэх. ЕтIанæ Москва дэт фирмæу «Медиа джет» зыфиIорæм экземпляр мин хъоу кыдыгъэкIыгъ. Альбомым игъэхъазырын ыкIи икыдæгъэкIын мылкъоу текIодагъэр ныб-жыкIæ фондæу «Гуфæсым» кытыгъ.

Сурæтым итыр: альбомым итеплъ.

Ар Адыгæ къæралыгъо университетым и Адыгæ гупчæ къышъагъэхъазырыгъ. Ioф дзышIагъэхэр филологие шIæныгъэхэмкIæ докторæу Унæрæкъо Раерæ филологие шIæныгъэхэмкIæ кандидатæу Пашты Мадинæрæ. Ахэм Iэпылэгъу афæхъугъ АР-м народнæ культурæмкIæ и Гупчæ.

Альбомым кыдыхъагъэх нарт эпосым щыц орæдхэр. Ахэр «Хъудымыдым иорæд», «Хъы-мышыкыбо Пæтæрæз кIæдæшъхæм кышIуагъэр», «Нарт Орæмæджæ Сæтæнаерæ язæфæус», «Iæшæмæз ятæ ылъ ешIæжы», «Шæбатныкыбо нарт хасэм макIо», «Шæбатныкыбо ипсэлъы-хъуакI» зыфилохэрæр.

Адыгæ Республикæм и Къæралыгъо Совет — Хасэм гухэкIышхо щыхъугъ Парламентым идепутатыштыгъæу, ООО-у «Кайросс» зыфиIорæм игенеральнæ директорыгъæу Чернышков Михаил Николай ыкIор зэрæщымылæжъыр ыкIи зидунай зыхъожыгъэм иунагъорæ игупсæ-хæмрæ афæтхъаусыхæ.

Ныбджæгъур ащыгъупшæрæп

ИлъэсишкIæ узæкIæIæбжæмæ, илъэс 68-м итæу идунай ыхъожыгъэ къуаджæу Хъакурынæхъаблæ къышъыхъугъæ Мамыщ Салбий. Ар илъэсыбæрæ ипашæгъ Федеральнæ агентствæу псауныгъæмрæ соци-альнæ хæхъоныгъæмрæ афэгъæзæгъæм епхыгъэ чIыпIæ хæушъхъа-фыкIыгъэ санаториехэм ягъæлорышIапIæу къалæу Шъачæ дæтым. Лæхъанæ горæми ар Адыгæ Республикæм илIыкIоу Абхъазым щылагъ.

Шыгъæ мæзæм имафæхэм ащыц къуаджæу Хъакурынæхъаблæ дэт къæ-хальæу Мамыщ Салбий зышъагъæтIылыгъæм ащ ныбджæгъухæу Крас-нодар, Налшык къарыкIыгъæхэм елкæ цIыкIухэр къæм кышъыра-гъæтIысæкIыгъэх. Ащ хæгъæгъæх Шæуджæн район администрацием ипашæу Хъуажæ Налбий ыкIи къуаджæм иефæндæу Мæратыкыо Мурат.

Ныбджæгъухæм гушыIæ дæхабæ Салбий фалуагъ. Ахэм зæралты-тæрæмкIæ, медицинæ шIæныгъэхэмкIæ докторæу, профессорæу Ма-мыщ Салбий нæбгъырæ мин пчъагъæхэр ыгъэхъужыгъæх, сæнæхъа-тæу хихыгъэр ылæ дæгъу дæдæу кыригъэхъæгъагъ. ШIоу ышIагъæхэм къахIахIоу орденæу «За заслуги перед Отечеством» зыфиIоу я IV-рæ степень зилæр къыфагъæшъошагъ. Салбий цыфхэм шIу афишIæным ренæу ыналæ тыригъэтыштыгъ. Мыкæуапæ мæщытæу дашIыхъагъæми ащ илахышIу хæлъ.

ТХЪАЙШЪÆО Тасим.

Гъæзетеджæр кыкIæупчIæ

Пенсион кысфыхыгъэхъон фая?

IoфшIапIæм шъобжæу кышъыстæшагъæ хъугъэм ыпкъ кыкIыкIæ апæрæ купым хæхъæрæ сэкъатныгъæ силæ хъугъæ. Джы сшIæ сшIоигъу хабзæм сфигъæуцугъæ пенсион нэмыкIæу IoфшIапIæу сызылуыгъæм, сэкъат сызышъыхъугъæм ипа-щи ахъшæ Iэпылэгъу кысфитын, пенсион кысфыхыгъэхъон фае. Сыда мыщ фæдæ IoфхэмкIæ законом кыIорæр?

Цыфым иIoфшIæнкIæ илæ пшъэрълъхэр ыгъæцæкIæзæ шъобж тæшагъæ хъугъæм е ащ сэкъатныгъæ хихыгъæмæ, IoфшIæн кы-зытыгъæм зæзæгыныгъæ (контракт) дишIыгъæу щытмæ, ипсауныгъэ шыкIагъæ зэрæфæхъугъæм пае ахъшæ ащ кыфæзытIупщырæр, УФ-м изакон тетæу, социальнæ страхованиемкIæ Фондыр (стра-ховщицы) ары.

Моральнæу цыфым зæрар ехыгъæ зэрæхъугъæм пае ащ ахъшæкIæ Iэпылэгъу фæхъун фае IoфшIæн кысзытырæр (работодатель). Ащ нэмыкIæуи сэкъатныгъæ цыфым илæ зэрæхъугъæм пае пенсиæу фæгъæуцугъæм IoфшIапIæм ипашæ (работодатели) фыхыгъэхъон ылгъэкIышты, лъæныкыуитIум (IoфшIæмрæ ежырæ) зæзæгы-ныгъæу (контрактæу) зæдæшIыгъæм ар кышъыдæлъытагъæу щытмæ.

Штэжь

Зигушыцэ щыцэр лагъэп

Кіэрэщэ Тембот — адыгэ прозэм ильэпсэгъэуцу, зэлъашцэрэ тхакл, лъэпкъым ынап. Цыфым анахь шьоншэщылоу илэр — акъылыр — тын лъапцэ Тхэм кыфишшыгъагъ. Гуышгъ, чыжъырплъагъ. Ильэс 60 Іапэ-цыпэм клэзыгъэнчъу иакъылрэ иамалрэ зэусыгъэу, ІапэІэсэныгъэр къебэкІэу, адыгэ литературэм шылэжъагъ, ащ лъэгъо дахэ шыпхырищыгъ. Ильэс 86-рэ кыгъэ-шлагъ, зышымылэжъыр ильэс 23-рэ мэхъу. Творческэ клэн лъапцэу кыгъэнагъэм, игушысэ ыкли игушыцэ ахэлъ нэфагъэм ныбжъырэу ащ ынапэ алэтыгъ, иакъылышшылауагъ адыгэр рэгъуазэ.

Кіэрэщэ Тембот Мыхъамэт ыктор 1902-рэ ильэсым къуаджэу Кошхъаблэ кышыщыгъ. Псэ дэдэу, Хъатыгъужыкыуае Юманкыулэ Ибрахымэ кышыцэ-Іуихыгъэгъэ медрысэм 1910-рэ ильэсым чІахы 1913-рэ ильэсым кылухыгъагъ. Ащ пыздагъэу Уфа дэтыгъэ медрысэм чІэхъэ, ау апэрэ дунэе заор кызежэм, иеджэн зэпигъэун фаеу мэхъу. Ащ ыужылоу, 1918 — 1923-рэ ильэсхэм, шІэныгъэ-гъэсэныгъэ дэгъу еджэпІэ зэфэшхъафхэм ащызэригъэгъотыгъ.

1923-рэ ильэсым Адыгэ

хэкумклэ РКП(б)-м иоргбюро издэдэкІакоу Іоф ешІэ, гъэзетэу «Адыгэ макъэм» икыдэгъэкІын хэлажъэ.

1924 — 1929-рэ ильэсхэм народнэ хъызмэтым иинститутэу Москва дэтым щеджагъ. Ащ ыуж хэку гъэзетым иредакторэу, тхылъ тедзапІэм ипашцэу, бзэм, литературэм, тарихым язэгъ-шІэн апыл институтым иІэшхъэтетэу, Краснодар дэтыгъэ клэлэгъэгджэ институтым идоцентэу Іоф ышлагъ.

1925-рэ ильэсым Кіэрэщэ иапэрэ рассказэу «Аркъ» зыфиІорэр тхылъ шъхъафэу кыдэкІы. 1932-рэ ильэсым «Шамбул» зыцІэ романым иапэрэ едзыгъо — урысыбзэкІэ, 1934-рэ ильэсым ар дэдэр адыгабзэкІэ кыдэкІыгъэх. 1934-рэ ильэсым рассказхэр зыдэт тхылъэу «Мэшыкыо ишъхъакІу» зыфиІорэр кыхеуты. Романэу «Шамбулым» ильэс пчъагъэрэ Іоф дешІэ ыкли едзыгъуищэу зэхэтэу 1940-рэ ильэсым кыхеуты. Ащ етІани ильэсыбэрэ Іоф дешІэ, хегъахъо, зэхъокІыныгъэхэр илэу, ыцІи нэмыклэу «Насыным игъогъу» ылоу 1947-рэ ильэсым кыдэкІы. 1948-рэ ильэсым Кіэрэщэ Тембот мы романым пае СССР-м и Къэралы-

гъо премие кыфагъэшъошагъ.

Ащ ыуж тхыгъэ макІэп къыкІыгъэр: «Типшъашъэхэр», «Куко», «Шыу закъу», повестхэу «Шансыгъэ пшъашъ», «Хъаджрэт», «Шахъомрэ пшъэшъэ пагэмрэ», «Ны Іушым ыпхъу», новеллэхэр зыдэт тхылъхэу «Абдзэхэ шэкІожьыр», «Лыгъэ», «Расказхэр».

Кіэрэщэ Тембот ихэшыпыкыгъэ тхыгъэхэр тхылъитІу хуэхэу 1964 — 1965-рэ ильэсхэм Краснодар, тхылъищ хуэхэу 1981 — 1983-рэ ильэсхэм Мыекъуапэ урысыбзэкІэ, 1987 — 1989-рэ ильэсхэм тхылъищ хуэхэу Адыгэ тхылъ тедзапІэм адыгабзэкІэ кышыдэкІыгъэх. ЗэкІэ ихудожественнэ тхыгъэхэр урысыбзэкІэ зэридзэкІыгъэх, къыдэкІыгъэх. «Насыным игъогъу» зыфиІорэ романыр нэмыклэ лэпкъыбэм абзэкІэ кыдагъэкІыгъ. Иапэрэ рассказхэм къащежъэу, иповестъ, роман ыкли новеллэхэмклэ клэкІыжъэу, Тембот ІапэІэсэныгъэшхо хэлъэу адыгэм исурэт «ыгъэчыгъ», ицІыф зекІокІэ-гъэпсыклэ шапхъэхэр, ишэн-хэбзэ байхэр, шыІэныгъэм кышыцуцурэ Іофыгъо инхэр зэшІохыгъэ зэрэхъухэрэр къа-

щыриІотыкІыгъ. Игушыцэ зафэкІэ адыгэр Кіэрэщэ Тембот дунаим щаригъэ-шлагъ.

Тембот зэдзэ-кІын Іофми пыллыгъ, адыгэ фольклорми Іофышхо дишлагъ.

1934-рэ ильэсым кышыгъэжъагъэу Кіэрэщэ Тембот СССР-м итхакІохэм я Союз хэтыгъ. Илитературнэ гъэхъагъэхэм апае Лениным иорден, Октябрскэ революцием, ЛэжъэкІо Быракъ Плъыжым яорденхэр, медальхэр кыфагъэшъошагъэх. Зышымылэжъ ужым АР-м и Къэралыгъо премие илауреат ашІыгъ.

Адыгэ лъэпкъым ыпашъхъэ шІушІэгъэшхо щызиІэ тхакІу Кіэрэщэ Тембот. Гушъхъэлэжъыгъэ бай кытфыщызынагъ. Ипроизвешенихэм, игеройхэм яІупкІэгъэ-гъэшІэгъоныгъэ уаджэ зпытыгъэкІи уязэщырэп. Тембот иакъылышшылауагъэ, ичы-

жъэрыплъагъэ ахэм къахэщы, зэхъуагъашІэ.

«АкъылышІор агъашІо» — еІо гушыІэжъым. Ар эпэсыгъэ шъыпкъ титхэкІо инэу, адыгэ прозэм лъапсэ фэзышІыгъэу, къэралыгъом щытхъубэр кызыфигъэшъошагъэу, зигушыцэ нафэкІэ сыдигъуи кытхэт Кіэрэщэ Тембот.

МАМЫРЫКЪО
Нурмет.

Мурат кызырэкъокІыгъэм Сарэт гугъу хидзагъ. ИІоф-шІэнкІи тыриузнкІагъэу, кІуатэ къэсми нахь хэцагъэ хъоу лыкІуатэгъыгъэ. Ау мы хъэкІэ клалэр кызыфыкыокІым ыуж, Сарэт иошъочэпэ гупшысэ кызызэхъокІыгъ.

Апэрэ мафэхэм Мурат зэрэ-дзекІоштыри, зэрэплъыштыри ымышІэу гугъу хэтыгъ. КІалэм щыгугъын, ехъопсэныр — ащ иІоф хигъэкІи ыгъэтІылыгъ. Янэ шъузэбэ закъоу кызынэ ужы, ицІыкІугъом кышыублагъэу, Сарэт ыгу ыгъэпытэным есэгъагъ. Къыдэмыхъуштым фэмыхъопсэным зыригъэсэгъагъ. Зэхъуапсэрэм нэмысыми, ар гукІае зышчымыгъэхъун ылъэкІы-щыгъэ.

Афэдэу къыдэмыхъунэу зэхъуапсэрэм фэмыгугъэным пае Сарэт ежъ амал шъэфхэри иІагъэх. Ау МураткІэ а иамал шъэфи ишІуагъэ къэкІожьыгъэп. КІалэр гомыІу зышчыгъэхъунэу, гугбгъэн фишынэу зи ригъотылэрэп. ШІоголу, шІодах.

Ау щытми, «Сыд ишІуагъэми, сэ сыд фысиІоф...» еІо, Сарэт ыгу егъэпытэ.

Ары шъхъай гупсэфыгъо иІэжъап... Мурат яунэ исы зыхъугъэ ужым, Дэхъунае нахь къэкІорены хъугъэ. Ащ иІорыжъори, Мурат зызэрэфишІы-хэрэми Сарэт игумэкІ къыха-гъахъо.

ЕтІани Мурат апэу зышчылэгъугъэм зыгорэкІэ гуцафэ фишІыгъ: гукІэе шъэф горэ ыгу уІагъэу зэрэтелым гу лытагъ. А гукІэе шъэфыр кІалэм ынэхэми нэшхъэигъэ шъабэу акІэбзагъ. Ар иІокІэ-шыкІэхэми къахэщы. Сэмэркъэу шъхъэшъорыкІуи ыгу ыштарэп. Ыгу изэу гуегъэнчъэу цхъу ылъэгъугъэп. Загъорэ цхы фэдэу зызишІы-рэми, узым клэзыжъыгъакІэм инэшхъэи цхыкІэу мэхъу... Му-

рат а игукІэе шъэф зыфэдэм Сарэт хэмыукъуахэу зэу гулыгъэ лъагъо фишІыгъ. Ащ игукІае пшъэшъэ гугъу гукІаеу зэрэщытыр щэч химылхъэу ыгу зэхышлагъ.

Ащ гу зэрэлъитэрэр арыгъэ нахыбэу кІалэм зэрэфыщытышт

Ары Сарэти кхъхъулагъэр. Мурат ишпынэо макъэ зэрэзэхэхэу, мы аужырэ мафэхэм гумэкІ-гупшысэшхоу зыхэтыгъэхэм ыгу нахь зыкышщалэтыжъыгъ. Гупшысэшхоу кІуачІэр ІэшІу мэстапэхэу ыкІышъо рычъагъ. А гулыгъэ тамэхэм лъагъэу алэти,

ОРЭДЫР ЗЫГУ ЕІЭРЭР

Кіэрэщэ Тембот иповестэу «Гур гъэпытэ» зыфиІорэм щыц пычыгъу

шыкІэр езымыгъашІэрэри. Цыхъэ зэфэмышІ гушцэ тІэкІур ренэу азыфагу илэ. Хымэ гугъу-емыллышъор зытыригъаоу, Сарэт сакъэу хымэ шъхъэкІэфэ шыкІэр кІалэм дилыгъ. Ежъ Мурати а шыкІэ дэдэр язэфыщытыкІэкІэ гъогоу хихыгъ.

Пчыхъэ горэм Сарэт итхэпІэ стол цыкІу тхылъ халпъэу изакъоу клэлъырысыгъ. Яни адрэ унэм щыІэо-лъаоу ит.

ОшІэ-дэмышІэу Мурат иунэ пхъэпщынэ макъэм кышыхидзагъ. Сарэт ышъхъэ кыпхъуати, клэдэлоу фежъагъ. Адыгэ пшы-нэ еуакІэу зэхихыгъэм ар афэ-дахэп. Пщынэу къэшъо ордэ-дышъор зэтэзышхъанкІэрэм фэ-дахэп — мыхъыжъэу, мэкІэ-мэкІэ дэдэу, гупшысэ гупсэфым фэдэу, зэпищэу, гум къипсэлъыкІэу кырегъаІо. Инэу хэгупшысэгъэ цыфым макІэу ордэ-дыр кІиІукІырым фэд. Гупшысэшхоу гум етІысхъэ, шыІэныгъэм ычІэ куоу ухегъаплъэ...

Сарэт музыкэм ыкІуачІэ фэІорышІэу, ащ кыІэтырэм фэдэу, мэкІэ-макІэзэ зыкелэты, унэ пчэгупІэм къеуцо, ышІэрэм гу лымыгъэжъэу ыІитІу ыбгъэ тырелъхъэ, ыІу пщынэ макъэмклэ гъэзагъэу даІоу зэтэкъэ...

Музыкэм цыфым ыгу ихыкІырэм нахь егъэлъащы.

къешІэкІыгъэ дунаим чыжъап-лэкІэ бэр кызыдидубытэу кыш-хэлплагъэ фэдэу хугъэ. Джыр-нэс гукІэе цыкІу-шъокІухэм, шъхъэгугъу-псэгугъуым блэшлын ымылэкІэу, игулыгъэ плъэпІэ-зэжъупІэу зэрыгыгъэр кыгуры-Іожьыным ыщІэ Сарэт изэхэ-шІыкІэ лыІэсыгъэ фэдэу хугъэ.

Пщынэо макъэр зызэхехым, Шылэхъани адрэ унэм кыкІи шъэф-шъэбэрыкІоу кыхъагъ. Зыфигъэдэни ыІони ымышІэу ипшъашъэ еплъэу, пщынэо макъэми клэдэІукІэу заулэрэ щытыгъ. ЕтІанэ ыпхъу тегу-жымыкІыгъэу зыфидзыгъ.

— Сыда сэлэу кызохъуІа-гъэр? — щтэгъэ шъэф Іурыпчъэу кыжжэдэлъэтыгъ ным.

Сарэт зэ янэ кыфеплъэкІыгъ, етІанэ — «Зи умыІогу!» — зыфиІонэу, ыІэ ыкІыкІэ кышцэи, а зэрэдэлорэ шІыкІэм тетэу уцужыгъэр.

Пщынэ заулэрэ ыкІудыижи, чыжъэу ІукІыжъырым фэдэу, мэкІэ-макІэу ордэдыр ыгъэкІосэ-жыгъ. Сарэти тІэкІурэ щыты-жъи, мэкІэ Іэтыгъэ плъыр-стыр-кІэ кыІуагъ:

— Зэхэпхыгъа, нан?

— Зэхэсхыгъ. Сыда зэхэс-хыгъэм?

— Сэри сшІэрэп, нан, мы ордэдыр сыгу зэришІыгъэр.

Іухъор кызыІахыным ыпэ зы нэбгырэ горэ шысэу стиххэр кыІогагъ. Ащыгъум ащ кы-Іагъэмэ кыарыкІырэр кызыгу-рыІогагъэп. Сыгу кыххэлэ-гъагъэх, ау икІунэу сыхэгупшысэгъагъэп. Джы мы ордэдыр ар сыгу кыгъэкІыжъыгъ, ащ кы-Іорэр кысфэнэфыжъыгъэ фэдэу хугъэ.

Цыф лІэшІэгъубэу шыла-гъэхэм яныбжыкыу нэшхъэхэу Іошъхъэжъэу кьэнэжыгъэхэр санэІу кыыригъэуцожьыгъ.

ОшІа, нан, бэшлагъэ сэ ар сфызэхэмыфышъоу, пщагъом фэдэу сигупшысэ кыхахъэу зыхъугъэр. Сыгу ягъу сэ, нан, ахэм. А лІэшІэгъу блэкІыгъэхэу игъонэмысэу кІодыжыгъэхэми. Нэжъ-Іужъэу зыныбжэ кІогахэу тидунэе дахэ кытэхъажыгъэми сыгу ягъу. Мы ордэдыр ар нахь лъэшыжъэу сыгу кышиІэты-жыгъ. СшІэрэп зэрэсІон: моу лыуз ІэшІоу сыгучІэ кышщыжъи, шъхъац налэмэ анэсэу гукІэгъу мэстапэхэу пхыралыкІыгъ...

Шылэхъани, ыпхъу джырэ нэс кыыжжэдэІэу зэхимыхыгъэ гушыцэ гъэшІэгъонэу зэхихыхэрэм ыгу къагъэбырсырыгъэу, мыхъыеу чыпІэ итыгъ.

Сарэт игушыцэ кызыеухым, Шылэхъан заулэрэ гупшысэм хэтэу щытыгъ. Ащ ыуж ынэпс

кышІудакІоу, зэнэкъокъужъэу, мэкІэ дэгъу шъабэкІэ кыІуагъ:

— Арымэ, Іофэп... Сэ, укы-гъэу ушыгы зэхъум, зыгорэ кы-зохъуІагъэу сшІошІыгъ. Сыб-гъэщтагъ. Ащ фэдэ гулыгъэхэм узэрэнэсырэри дэгъу нахь, дэи-хъ... Цыфыгъэ гъогум ыщыпэ узэхэшІыкІ теуцагъ. Ары ащ кыкІырэр. А мурадэшІухэр кыбдэхъунэу сыпфалэо. Сэры гушэ сыд... сэ слъэкІыштыр арышъ, пэрыохъу сыпфэхъунэп. Скъышшолыжъэу гъэшІэрэ кы-ным аулэугъэр, слъэкІымэ, лъэпэ лъэмэдж пфэсшІын, сипшъашъ. Шылэхъан ыпхъу ыгу ихы-кІырэм щыщэу кыырымыІагъэ горэм ежъ гу лъэгъэ фэдэу, ыгу къегъоу, кыфэгумэкІэу лъэшэу къепллыгъ, игушыцэ кыпидзэ-жыгъ:

— Джырэ нэс уигъомлап-хъэкІэ сыпфэгумэкІыгъ нахь, уишыгъын сыпылтыгъахэп. Пса-уныгъэрэ пкышъолрэ уимы-Іэмэ, шыгъынмэ уагъэдэхэщтэп. Арыти, ар апэ изгъэшпылэ. Джы уишыгъыни тІэкІу тыналэ теты-ным игъо хугъэ. Джэнэпхъэ дэгъукІае фэзгъэтІылыгъэу щылы. ТэрэзыІоу ягъэдыгъэн фае. КІо, джырэ джэнэ шыкІэм сэ хэсшІыкІырэ шІыпэ, о узэр-рэфай ар. — Сарэт нэшхокІэ янэ къепллыгъ.

— Шыгъыныр Іофа, нан. СиІэба. Къабзэу сшыгъын горэ сиІэмэ хуэгъэба.

— Хъау! — кыфидагъэп ар Шылэхъан. — Джырэ тидунае зишлагъэ шІур ары шІоу щыфэ-пэгъэн фаер. ИзэхэшыкІыкІи итеплэкІи лэжъэным цыфыр ыгъэдахэу хъуныр арыба мы ти-хабзэ цыфхэр зыфишцэрэ. Джы о цыфмэ уахэхъан фаеу ухъугъ. Цыфхэм уазахъэрэм, цыф теплэу уиІэри цыфыгъэм щыц. Лыгъэ хэмылэу, къекІоу... КІо, хъун, гъолыжъ, сишщ. Пчэды-жъи жэу укъэтэдэжышт. ШІэх, шІэх! О угупшысэщтмэ узэгуп-шысэи икІун уапэ илэ.

Ауасэ кыыхэхъонэу щытэп

«Гриппым ыкIи пэтхъу-лутхъум мы лъэхъаным узэрIэзэнэу щыт препаратхэр цыфым ипсауныгъэкIэ анахь ищыкIэгъэ Iээгъу уцхэм ахалытэх. Арышъ, а зэпахырэ узхэр кызыутэкIыхэрэм

япчъагъэ нахьыбэ хъугъэми, законным кызыэрэдилыгътэрэмкIэ, ахэм ауасэ хагъэхъон фитхэп», — кышшиуагъ бэмышIэу Москва щырекIокIыгъэ брифингым псауныгъэр кызухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ УФ-м иминистрэ игуадзэу В. Скворцовам. Ащ кызыэрэхигъэщыгъэмкIэ,

пэтхъу-лутхъур ыкIи гриппыр кызыутэкIыхэрэм япроценти 10 — 15-р гриппым ивирус ары зыгъэсымаджэхэрэр, а вирусхэм зэкIэми япроцент 40-р штаммэу H1N1-р ары «зыхьырэр».

Министрэм игуадзэ пчъагъэхэр зэригъапшэзэ кылуагъ 2009 — 2010-рэ илэсхэм гриппыр, пэтхъу-лутхъур кызыутэкIыгъэу Урысыем шагъэунэфыгъагъэхэм зэрамынахьыбэр мы лъэхъаным сымаджэхэм япчъагъэ, ары пакIошъ, процент 20 — 30 фэдизкIэ зэраныхь макIэр.

«Европэ регионым, Урысыери ары, илэс кыс мы зэпахырэ узхэр нахьыбэу «зыщыхъушIэхэрэр» щылэ мазэм ыгузэгъу кышцегъэжъагъэу гъэтхапэм ыкIэхэм анэс ыкIи чъэпыогъу-шэкIогъу мазэхэр. Ар кыдэтлыгътэзэ, ахэм тапэуцужыным, сымаджэхэм ифэшъуашэм тетэу тIэзэн тлэкIыным зыфэдгъэхъазырыгъ, Iээгъу уцхэр ялэх Iээплэ учреждениехэми, аптекахэми. Ау игъом уякIолэн фае врачхэм», — кыкIи гъэтхыгъ В. Скворцовам.

Тезыхыгъэр Iэшъынэ Аслъан.

ПенсиехэмкIэ фондым шъущегъэгъуазэ

Страховой тынхэмкIэ тарифыкIэр

Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием ПенсиехэмкIэ ифонд, Урысые Федерацием социальнэ страхованиемкIэ ифонд, шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Федеральнэ фондым ыкIи шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ чIыплэ фондхэм яхьылагъ» зыфилоу номерэу 212-ФЗ зытэтэу 2009-рэ илэсым бэдзэогъум и 24-м аштагъэм кIуачIэ илэ зэрэхъугъэм кыыхэкIэу, 2011-рэ илэсым страховой тынхэмкIэ тарифхэм зэхъокIыныгъэхэр афэхъугъэх.

Шъугу кытэгъэкIыжы страховой тынхэмкIэ тарифхэр 2009-рэ илэсым зэрэгъэпсыгъагъэхэм атэгъу 2010-рэ илэсми кызырэгъэнэжыгъагъэхэр. Цыфхэм IофшIэн язытыхэрэм зэкIэ тарифхэр зэхъубытагъэхэу процент 26-м тетэу атыштыгъэх. Ащ щыцэу процент 20-р — ПФР-м, проценти 2,9-р — ФСС-м, процент 1,1-р — ФФОМС-м ыкIи проценти 2,0-р ТФОМС-м аIуIэщтыгъ.

2011-рэ илэсым страховой тынхэмкIэ ставкэр процент 34-м нэсэу кыалэгъ. Ащ щыцэу процент 26-р цыфхэм IофшIэн язытыхэрэм Урысые Федерацием ПенсиехэмкIэ ифонд хагъэхъащт (процент 20-р — IофшIэнымкIэ пенсиехэм страховой кIэлъэныкыоу ялэм, проценти 6-р зэIуагъэкIэрэ Iахъэу пенсиехэм ялэм ахъхъащтых), проценти 2,9-р — Урысые Федерацием социальнэ страхованиемкIэ и Федеральнэ фонд, проценти 3,1-р ыкIи проценти 2-р шIокI зимылэ медицинэ страхованиемкIэ Федеральнэ фондхэр чIыплэ фондхэмрэ ахагъэхъащтых.

Ащ нэмыкIэу IофшIэ пэпчъ ибазэу, нэмыкIэу кыэпIон хумэ, илэсым кыкIоцI зэкIэ кыгъэхагъэмкIэ страховой тынхэр зытыралъхъэхэрэр индексацие ашIыгъ. Ар сомэ мин 415-рэ хъуштыгъэмэ, мин 463-м нэсэу кыалэгъыгъ.

Ахэм язакъоп. 2011-рэ илэсым кызыыхъагъэм кышцублагъэу страховой тынхэр тариф нахь цыкIум тегъэпсыкIыгъэу тыгъэнхэм ифитыныгъэ зилэхэм ахахъэщтыгъэхэми, джащ фэдэу фэгъэкIотэныгъэ зыхэлъ тарифхэми зэхъокIыныгъэхэр афэхъугъэх.

Страховой тынхэр шэпхэ нахь макIэм тегъэпсыкIыгъэу: ПФР-м факIорэмкIэ процент 16,0-у, ФФОМС-мкIэ — процент 1,1-у ыкIи ТФОМС-мкIэ процент 1,2-у 2011-рэ илэсым аты:

— мэкъумэщ товаркыдэгъэкIаIлохэу Урысые Федерацием и ХэбзэIахъ кодекс ия 346.2-рэ статья ыгъэнэфэрэ шапхъэхэм адиштэхэрэм;

— организациехэу ыкIи шъхъэзэкъо предпринимательхэу мэкъумэщ хэбзэIахъ зыкIым тетэу хэбзэIахъхэр зытыхэрэм;

— страховой тынхэр зытыхэу а I-рэ, я II-рэ, я III-рэ купхэм ахъхэрэ сэкьатныгъэ зилэ физическэ лицэхэм лэжъапIэрэ нэмыкI тынхэмрэ язытыхэрэм, организациехэу зиустав мылкъу зэрэпсаоу сэкьатныгъэ зилэхэм яобшественнэ организацие имылькыкIэ зэIуагъэкIагъэхэр.

Страховой тынхэр шэпхэ нахь макIэм тегъэпсыкIыгъэхэу: ПФР-м факIорэмкIэ — процент 8,0-у, ФФОМС-мкIэ — проценти 2,0-у, ТФОМС-мкIэ проценти 2,0-у 2011-рэ илэсым атынхэ фае:

— мэкъумэщ обществэхэу 2009-рэ илэсым ишышхъэIум и 13-м буж бюджетым епхыгъэ научнэ учреждениехэм зэхашагъэхэм;

— техникэ-гъэфедэн хэушъхъафыкIыгъэ зонэ резидент статус зилэ организациехэм ыкIи шъхъэзэкъо предпринимательхэм;

— страховой тынхэм яхьылIэгъэ законодательствэм ишапхъэхэм адэмыхыгъэхэмэ, информационнэ технологиехэм алъэныкыокIэ IофшIэнхэр зыгъэцкIэрэ организациехэм.

2011-рэ илэсым тариф нахь макIэхэм атэгъэпсыкIыгъэу ПФР-м IуIэрэр процент 20,0-у, ФФОМС-мкIэ — проценти 2,0-у, ТФОМС-мкIэ проценти 2,0-у гъэпсыгъэх организациехэу, шъхъэзэкъо предпринимательхэу цыфжъугъэхэм алъагъэлэсырэ кыбархэр гъэхъазырыгъэнхэм ыкIи кыдэгъэкIыгъэнхэм ялхыгъэ производствэм пылхэмкIэ.

ФэгъэкIотэныгъэ зыхэлъ тарифхэр ПФР-мкIэ — процент 18,0-у, ФФОМС-мкIэ — проценти 3,1-у, ТФОМС-мкIэ проценти 2,0-у гъэпсыгъэх организациехэу, шъхъэзэкъо предпринимательхэу кызырыкIо шыкIэм тетэу хэбзэIахъхэр тыгъэнхэр зыгъэфедэхэрэмкIэ ыкIи производствэмрэ социальнэ лъэныкыомрэ афэгъэзагъэу Iоф зышIэхэрэмкIэ.

Федеральнэ законэу «Инновационнэ гупчэу «Сколково» ехьылагъ» зыфиIорэм тегъэпсыкIыгъэу лъыхъон, зэхэгъэуцон ыкIи ахэм кIэухэу афэхъугъэхэр коммерциализацие шыгъэнхэм ипроект хэлэжъэрэ статус кызыратыгъэ организациехэм 2011-рэ илэсым кызыублагъэу нахь цыкIоу гъэпсыгъэ тарифхэм атэгъу ПФР-мкIэ — проценти 8,0-у, ФФОМС-мкIэ — процент 0,0-у, ТФОМС-мкIэ процент 0,0-у хэбзэIахъхэр атыштыхэу законом егъэнафэ.

Шъхъэзэкъо предпринимательхэу, очылхэу, нотариусхэу унэ практикэм пылхэу страховой тынхэр зытыхэрэм ыкIи физическэ лицэхэм лэжъапкIэ, нэмыкI тынхэр язымытыхэрэм ПФР-мкIэ — процент 26,0-м, ФФОМС-мкIэ — проценти 3,1-м ыкIи ТФОМС-мкIэ проценти 2,0-м атэгъэпсыкIыгъэу страховой тынхэр атынхэ фае.

ДЭГУМЫКЪО
Валентина.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ страховой тынхэм пэшэныгъэ адызехъэгъэныр, цыфхэр страховатэ зышIыхэрэм Iоф адэшIэгъэныр ыкIи чIыфхэр кыагъэтыжыгъэнхэр зэхэщэгъэнхэмкIэ иотдел ипаш.

Тифермерхэм тащэгущIукIы

СыкызытегушIэ сшIоигъор тифермерхэр арых. Анахъэу зигугъу кыэсшIы сшIоигъор Уджыхъу Мухьдин. Ау ащ сыфемыжъэзэ адрэ фермер чанхэу тикъуаджэу Гъобэкъуае дэсхэми ацIэ кыеслошт. Ахэр Уджыхъу Чэмал, Шъхъэлэхъо Мэдин, СтIашъу Аслъан, Шъхъэлэхъо Сэфэрбий, Хъут Римм. Ахэм тащэгущIукIы, зичIыгу Iахъхэр афэгъэзагъэхэм лэжыгъэ тIэкIуи кыараты, чэтIусми шагъакIэхэрэп. Анахъэу тызшыгушIукIырэр тичылэ дэсхэр районым ис фермерхэм анахь дэгъоу мэлэжъэхэу зэралорэр ары.

ЫпшъэкIэ кызыэрэщысIуагъэу, анахь кыхэзгъэщы сшIоигъор Уджыхъу Мухьдин Хъаджумарэ ыкIор ары. Ащ сэ сичIыгу Iахъи егъэлажъэ илэсхы хъугъэу ыкIи лъэшэу сегъэразэ.

Мухьдинэ илэс 15 нахь ыныбжыгъэп IофшIэныр зырегъажьэм. Апэу кум исыгъ. А лъэхъаным бригадирыгъэр Уджыхъу Алым. 1952-рэ илэсым нэс кум исыгъэу Мухьдинэ трактористэу еджэнэу агъаIо. Ар кылухыгъэ кыодыу дзэм ащэ. 1955-рэ илэсым кыегъэзэжышъ, тракторым тетIысхъажы. «Мухьдинэ иIофшIаIэ шъукIырыплъ» алоу дэгъоу мэлэжъэ. Ауэ фермер Iофыр кызежъэкIэ, бэрэ емыгупшысэжъэу техникэу ищыкIэгъэщтыр ыщэфэу еублэ. Непэ чIыгум зэрэдэлажъэхэ хабзэу ащ ишагу дэмыт щыIэп. Имылэ закъор комбайнэ тегъэпсыхъагъ, ари ыщэфынэу ело.

Мухьдинэ кIэлэ дэгъу дэдэхэри илэх. Ахэри IофшIэлкIошхох. Ятэ щысэ тырахызэ, техникэм Iоф зэрэбгъэшIэщтым дэгъоу зыфагъэсагъ. КIэлитIур ятэ дэлажъэх, адритIумэ Мыекъуапэ Iоф шапIэ, ахэри яунагъоу Гъобэкъуае дэсым дэгъоу Iэпылэгъу кыфэхъух. Япшъашъи Мыекъуапэ щэпсэу.

«Адыгэ макъэм» иредакцие щылэжъэрэ журналистэу ЛIэхъусэжъэ Хъаджэрэтбий Теуцожь районым мэкъу-мэщымкIэ игъэлорышIаплэ ипашэу Пшыдатэкъо Сулейман игъусэу гъэрэкIо тикъоджэ фермерхэм ялэжыгъэ хъасэхэр кызэпапIыхъэгъагъэх. СызэрэщыгъуазэмкIэ, ядэгъугъэкIэ Уджыхъу Мухьдинэ илэжыгъэхэм афэдэ Теуцожь районым имыльэу алыгъэгъагъ. Мухьдинэ ыкIо нахьыкIэу Тимур губгъом щыIуIа-

гъэхэти, якоц хъасэ ахэр ригъэпIыгъагъэх. Хъасэм зыхахъэхэм агъэшIэгъуагъ коцшышъхъхэр зэдиштэу инхэу, зэшъхъэзафэу, лъагъэу ахэр кызыэрэкIыхэрэр. Ащ дэжыым нэбгыритIуми алогъагъ ащ нахь коц дахэ амыльэгъугъэу.

Ащ буж ятыгъэгъэзэ хъасэу кыкIырэми кIалэм ригъэпIыгъагъэх. А хъасэм теплэ дэхэ дэдэ зериIэри хагъэунэфыкIыгъагъ. НэбгыритIуми Тимур кыралогъагъ зэрэлэжъэкIо дэгъу дэдэхэм алъэгъугъэ лэжыгъэ хъасэхэр зэрэшыхъатышIухэр.

Мухьдинэ илэс 80-м ехъугъ, ащ пае тIысыжыгъэу щысэп. Джыри ичIыгу хигъэхъон ыгу хэлъ. Къоджэдэсхэм ащ лъытэныгъэшхо фашIы, ежъыри ыльэкIыштымкIэ ишIуагъэ цыфхэм арегъэкIы.

Джы сыкызытегушIэ сшIоигъор сынитIуIкIэ слъэгъугъэр ары. Мафэ горэм Мухьдинэ сыфаеу ядэжъ сыкIуагъ шъхъае, яунэ зи исэп. СыкыIуIкIыжыын сыгу хэлъэу макъэхэр яунэкIыб кыкIоIуIыгъэхэти сызыкыокIым, Тимур былымхэм Iус аретышъ ахэт. Чэмиш ашъо укыищэу щыт. Ахэм кыагот быгъуитIу илэс фэдиз аныбжъэу. ЗгъэшIагъо икыугъ чIыгур зылэжыхэрэм моц фэдиз былым даIыгъын зэралэжъэкIырэр. Сэлам ужым слъэгъугъэр зэрэсшIогъэшIэгъоныр кIалэм есIуагъ. «Моу кыаIо, ащ нэмыкIхэри озгъэ-лъэгъуштых», — ыIуи, кыакырым сыришагъ. Зэфэдэ кыабзэхэу шкIэ цыкIуищ кыакырым итых, кыэбзэ-лъабзэх, теплэ дахэ яI. Силъэгъун есIуи сыкыэIо-жыынэу кыэлапчъэм сыкызыдэкIым, шIуцIэ-рымэ атырихэу тхъачэт Iэхъогъоу Iутыр слъэгъугъэ. Уджыхъумэ яунагъо ахэри иехэу кычIэкIыгъ. ЯпчъагъэкIэ 80 мэхъухэу кылуагъ Тимур. Джащ фэдиз чэти унагъом иI. «Джары тищылаIэ, тэлажъэшъ, тэшъжы», — ыIозэ Тимур сыкыгъэкIотэжыгъ.

СичIыгу ахэм заIыгъ илэси 6-м кыкIоцI самыгъэразэу кыыхэкIыгъэп. Дэгъоу кысаты кыыстэфэрэр.

Джащ фэд Уджыхъу Мэдинэ иунэгъо зэкIужь. СафэлъаIо ащ исхэм псауныгъэ пытэ ялэнэу, нэмыкI унагъохэми ахэм щысэ атырахынэу.

НЭМЫТЭКЪО
Ибрахим.
Гъобэкъуай.

Адыгэ Республикэм и Президент иунашъу

Къохэм африканскэ емынэр къямыгъэутэлэгъэным ыкӀи ащ фэдэ узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэхэр гъэкъэбзэгъэнхэм атегъэпсыхьагъэу карантин гъэуцугъэным ыкӀи нэмыкӀ юфтхьабзэхэр зехъэгъэнхэм яхьылагъ

Урысые Федерацием и Законэу «Ветеринарием ехьылагъ» зыфиӀорэм диштэу, къохэм африканскэ емынэр Адыгэ Республикэм къыщямыгъэутэлэгъэным ыкӀи ащ фэдэ узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэхэр гъэкъэбзэгъэнхэм афэшӀ:

1. Къохэм африканскэ емынэр къямыгъэутэлэгъэным ыкӀи ащ фэдэ узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэхэр гъэкъэбзэгъэнхэм атегъэпсыхьагъэу Теуцожь участкэ лесничествэм къыгъэгъунэрэ мэзым икварталэу N 50-м иӀахъэу N 1-м къыхиубытэрэ мээу Цутхьалэ джэ мэфэ 30-кӀэ карантин щыгъэуцугъэнэу ыкӀи узым земыгъэушъомбгъугъэным тегъэпсыхьэгъэ юфтхьабзэхэр щызехъэгъэнхэу.

2. Къохэм зэпахырэ африканскэ емынэ узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэу Теуцожь участкэ лесничествэм къыгъэгъунэрэ мэзым икварталэу N 50-м иӀахъэу

N 1-м къыхиубытэрэ мээу Цутхьалэ лъытэгъэнэу.

3. Адыгэ Республикэм щыгъэнэфэгъэнхэу:

1) узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэм километри 5-кӀэ пӀудзыгъэхэу анахь щынагъо зышгъхьащыт шгъолъырхэм ягъунапкъэхэр;

2) анахь щынагъо зышгъхьащыт шгъолъырхэм километри 2-кӀэ апӀудзыгъэхэу анахь щынэгъо макӀэ зышгъхьащыт шгъолъырхэм ягъунапкъэхэр.

4. Гуадзэм диштэу муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» къохэм африканскэ емынэр къащямыгъэутэлэгъэнымкӀэ ыкӀи ащ фэдэ узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэхэр гъэкъэбзэгъэжыгъэнхэмкӀэ зэхэщэн, ветеринар-санитар, хьызмэт юфтхьабзэхэу зэрахьаштхэм яплан (ыужкӀэ планыр тӀозэ дгъэкӀощт) ухъсыгъэнэу.

5. Адыгэ Республикэм ветеринариемкӀэ и ГъэӀоры-

шӀаплӀэ планым къыщыдэлъытэгъэ юфтхьабзэхэм язе-хьан ынаӀэ тыригъэтынэу.

6. Муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» чӀыплӀэ зыгъэӀорышӀэжынымкӀэ иорганхэм, гъэцӀкӀэ-кӀо хабзэм ифедеральнэ органхэм ячӀыплӀэ органхэм, мылгъу лъэпкъэу яӀэм ыкӀи зэхэщэн-правовой лъапсэу къызфагъэфедэрэм емылтытыгъэу организациехэм игъо афӀэлыгъугъэнэу мы планым къыщыдэлъытэгъэ юфтхьабзэхэр агъэцӀкӀэнэу.

7. ЗыкӀэтхэхэрэ мафэм щегъэжыагъэу мы унашъом кӀуачӀэ иӀэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЪАКӀУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекьуапэ,
мэзаем и 1, 2011-рэ илъэс
N 12-рп

Адыгэ Республикэм и Президент 2011-рэ илъэсым мэзаем и 1-м ышӀыгъэ унашъоу N 12-рп-р зытетым игуадз

Муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» къохэм африканскэ емынэр къащямыгъэутэлэгъэнымкӀэ ыкӀи ащ фэдэ узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэхэр гъэкъэбзэгъэжыгъэнхэмкӀэ зэхэщэн, ветеринар-санитар, хьызмэт юфтхьабзэхэу зэрахьаштхэм яплан

№	Юфтхьабзэхэр зыфӀэдэхэр	ЗагъэцӀкӀэн фӀе пӀалъэхэр	Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо хабзэ игъэцӀкӀэ-кӀо органхэу Юфтхьабзэм изэхэщӀнкӀэ пшгъэдӀкӀыжъ зыхьыххэрр ыкӀи нэмыкӀ органхэу ыкӀи организациехэу Юфтхьабзэхэм ахӀӀэжъэнхэу игъо зыфӀалъэгъуххэрр
I. Узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэм щызэрахьашт юфтхьабзэхэр			
1.	Мониторинг ушӀэтынхэм апае мзыкыбоу къаукӀыгъэм къыкӀэныжыгъэхэр гъэстыжыгъэнхэу.	лъэтемытэу	кӀэралыгъо учреждениеу «Псэушгъэхэм къяутӀлӀэрэ узым ебэныжыгъэнымкӀэ Теуцожь район станциер»
2.	Къохэм африканскэ емынэр къямыгъэутэлэгъэнымкӀэ ыкӀи узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэр гъэкъэбзэгъэжыгъэнымкӀэ юфтхьабзэу зэрахьаштхэмкӀэ Инструкцием ия 4.4.8-рэ пункт диштэу мзыкыбоу къаукӀыгъэм пробӀэ зыщыхахыгъэ чӀыплӀэр гъэкъэбзэгъэжыгъэнэу	лъэтемытэу	кӀэралыгъо учреждениеу «Псэушгъэхэм къяутӀлӀэрэ узым ебэныжыгъэнымкӀэ Теуцожь район станциер»; муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» иадминистрације
3.	Изын ямытыгъэнэу: 1) узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэм былымхэр, чӀтхэр рамыщынхэу ыкӀи къырамыщӀнхэу; 2) узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэм былымылыр ыкӀи ащ хэшӀыкӀыгъэ шхыныгъохэр щамыщӀнхэу ыкӀи рамыщынхэу; 3) узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэм къэкӀыхэрэм ахэшӀыкӀыгъэ гъомылапхъэхэр рамыщынхэу; 4) узым зыкызыщиштэгъэ чӀыплӀэм имыщыкӀэгъэ цӀыфхэр имыгъэхъэгъэнхэу.	лъэтемытэу	Адыгэ Республикэм ветеринариемкӀэ и ГъэӀорышӀаплӀэ; Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ ветеринар, фитосанитар лъыплъэнымкӀэ я ГъэӀорышӀаплӀэ и Адыгэ межрайон къутам; муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» иадминистрације
4.	Федеральнэ законодательствэм къызэрэщыдилъытэгъэ шӀыкӀэм диштэу мзыкыбохэм япчъагъэ нахьыбӀэ шӀыгъэн фаемэ е фӀэмыемэ зэрагъэшӀэнэу ыкӀи ищыкӀагъэу зыхъурэм ахэр укӀыгъэнхэм ыкӀи ахэм яхьадӀэ чӀӀтӀэжыгъэным атегъэпсыхьэгъэ унашъо штэгъэнэу	лъэтемытэу	Адыгэ Республикэм псэушгъэхэм, псы биологическэ къэкӀуаплӀэхэм якъэухъумӀнкӀэ ыкӀи ягъэфедӀнкӀэ и ГъэӀорышӀаплӀэ; кӀэралыгъо учреждениеу «Псэушгъэхэм къяутӀлӀэрэ узым ебэныжыгъэнымкӀэ Теуцожь район станциер»; муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» иадминистрације
II. Узым зыкызыщиштэнымкӀэ анахъэу щынагъо зышгъхьащыт шгъолъырхэм юфтхьабзэу ащызэрахьаштхэр			
5.	Теуцожь участкэ лесничествэм къыгъэгъунэрэ мэзым икварталэу N 50-м мзыкыбоу лагъэхэр хӀлхэмэ зӀгъэшӀэгъэнэу ыкӀи ахэм яхьадӀэ чӀӀтӀэжыгъэным	лъэтемытэу	Адыгэ Республикэм псэушгъэхэм, псы биологическэ къэкӀуаплӀэхэм якъэухъумӀнкӀэ ыкӀи ягъэфедӀнкӀэ и ГъэӀорышӀаплӀэ; кӀэралыгъо учреждениеу «Псэушгъэхэм къяутӀлӀэрэ узым ебэныжыгъэнымкӀэ Теуцожь район станциер»; муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» иадминистрације
6.	Федеральнэ законодательствэм къызэрэщыдилъытэгъэ шӀыкӀэм диштэу мзыкыбохэм япчъагъэ нахьыбӀэ шӀыгъэн фаемэ е фӀэмыемэ зэрагъэшӀэнэу ыкӀи ищыкӀагъэу зыхъурэм ахэр укӀыгъэнхэм ыкӀи ахэм яхьадӀэ чӀӀтӀэжыгъэным атегъэпсыхьэгъэ унашъо штэгъэнэу	лъэтемытэу	Адыгэ Республикэм псэушгъэхэм, псы биологическэ къэкӀуаплӀэхэм якъэухъумӀнкӀэ ыкӀи ягъэфедӀнкӀэ и ГъэӀорышӀаплӀэ; кӀэралыгъо учреждениеу «Псэушгъэхэм къяутӀлӀэрэ узым ебэныжыгъэнымкӀэ Теуцожь район станциер»
7.	Узым зыкызыщиштэнымкӀэ анахъэу щынагъо зышгъхьащыт чӀыплӀэхэм имыщыкӀэгъэ цӀыфхэр арымыгъэхъэгъэнхэу	лъэтемытэу	Адыгэ Республикэм ветеринариемкӀэ и ГъэӀорышӀаплӀэ, муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» иадминистрације
III. Узым зыкызыщиштэнымкӀэ анахь щынэгъо макӀэ зышгъхьащыт шгъолъырхэм ащызэрахьашт юфтхьабзэхэр			
8.	Къохэм къяутӀлӀэрэ африканскэ емынэм ивирус ахӀӀэмэ зӀгъэшӀэгъэнымкӀэ мониторинг ушӀэтынхэр зэхэщӀэгъэнхэм фӀэшӀ федеральнэ законодательствэм къызэрэщыдилъытэгъэ шӀыкӀэм диштэу мзыкыбохэм япчъагъэ нахьыбӀэ шӀыгъэн фаемэ е фӀэмыемэ зэрагъэшӀэнэу ыкӀи ищыкӀагъэу зыхъурэм ахэр укӀыгъэнхэм ыкӀи ахэм яхьадӀэ чӀӀтӀэжыгъэным атегъэпсыхьэгъэ унашъо штэгъэнэу	лъэтемытэу	Адыгэ Республикэм псэушгъэхэм, псы биологическэ къэкӀуаплӀэхэм якъэухъумӀнкӀэ ыкӀи ягъэфедӀнкӀэ и ГъэӀорышӀаплӀэ, кӀэралыгъо учреждениеу «Адыгэ республикэ ветеринар лабораториер»
IV. Къохэм африканскэ емынэр къямыгъэутэлэгъэнымкӀэ юфтхьабзэу зэрахьаштхэр			
9.	Теуцожь районым былымхэр, былымылыр ыкӀи ащ хашӀыкӀырэ шхыныгъохэр, лусхэр, лусхэм ахагъахъохэрр къызэрэращӀэхэрэм ыкӀи зэрэращыхэрэм гъунэ зэрӀӀафыррр агъӀӀэшынэу	лъэтемытэу	Адыгэ Республикэм ветеринариемкӀэ и ГъэӀорышӀаплӀэ; Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ ветеринар, фитосанитар лъыплъэнымкӀэ я ГъэӀорышӀаплӀэ и Адыгэ межрайон къутам
10.	Къэбар жъугъэм иамалхэр къызыфагъэфедӀэхэзэ, къохэм африканскэ емынэр къямыгъэутэлэгъэнымкӀэ амалхэу зэрахьан фаехэр Теуцожь районым щыпсэухэрэм агурагъэӀонэу	лъэтемытэу	Адыгэ Республикэм ветеринариемкӀэ и ГъэӀорышӀаплӀэ, муниципальнэ образованиеу «Теуцожь районым» иадминистрације
11.	Акционер обществэ зӀфӀэшӀыгъэу «Киево-Жураки», АПК «Адыгейское» зыфиӀохэрэм яӀофшӀэн гъунэ зэрӀӀафыррр агъӀӀэшынэу, къохэм емынэр къямыгъэутэлэгъэнымкӀэ вакцинэ ашӀынхэу, къохэм къяутӀлӀэрэ африканскэ емынэм ивирус ахӀӀэмэ зӀгъэшӀэгъэным пае мониторинг ушӀэтынхэр зэхэщӀэгъэнхэу	ренэу	кӀэралыгъо учреждениеу «Псэушгъэхэм къяутӀлӀэрэ узым ебэныжыгъэнымкӀэ Теуцожь район станциер»; кӀэралыгъо учреждениеу «Адыгэ республикэ ветеринар лабораториер», акционер обществэ зӀфӀэшӀыгъэу «Киево-Жураки», АПК «Адыгейское»

кб. Мыекъуапэ,
щылэ мазэм и 23-рэ,
2011-рэ илъэс
N 55/281-5

ПОСЕЛКЭУ Яблоновскэм кышчызэуахыгъэ поликлиникэм ехылыгъэ статья «Адыгэ макьэм» кыхъэгъагъ. Ар кызытегушылэщтыгъэр ахъщэ щымылэм кыхъэкыклэ, илгъэ пчъагъэрэ псэуалтэр ныкъошлэу зэрэщытыгъэр, ащ ишлын ахъщэшо, сомэ миллиони 133-рэ зэрэфэгъэр, шышхъэлум и 26-м, поликлиникэр кызытэзэуахыгъэр ары. Псэуалтэм пэуахъгъэ ахъщэм щыщэу миллион 47-р республикэм ибюджет кыхахыгъ. Медицинэ оборудованиеу къащэфыгъэм сомэ миллиони 8,5-рэ тефагъ, ар АР-м псауныгъэр къауахъгъэнымклэ и Министерствэ кытлупшыгъ. Тэхутэмкысое район администрациери сомэ миллиони 4,5-клэ кыхэлэжъагъ.

Лъэхъэнэ мыпсынклэу тызыхътыр кыдэплыгъэмэ, поселкэм дашлхъэгъэ псэуалтэм ахъщэу пэуахъгъэр бэдэ. Арыш, поликлиникэм лощызышлэхэрэми, къэлэ гэпсыклэ зилэ поселкэу Яблоновскэм щыпсэухэрэми къадхъугъэм уасэ фашын, ищыклагъэмклэ врачхэм лэпылгъу афэхъунхэ фае.

Поселкэм щыпсэухэрэм ягушлогъошху

Къэлэ гэпсыклэ зилэ поселкэу Яблоновскэр Тэхутэмкысое районым ит псэуплэхэм анахъ ин, нэбгырэ 25060-рэ щэпсэу, унэгъо 9694-рэ дэс. Нэбгырэ пчъагъэу щыпсэурэмклэ АР-м ящэнэрэ чыплэр щеубыты. Сэкъатэу, хъафизу, заомрэ лощлэнымрэ яветеранэу, шхъэзакъоу, зигъот маклэу, унэгъо лужоу дэсыр мин пчъагъэклэ къалыгътэ.

Яблоновскэ псэуплэм хэхъэх Поселкаклэмрэ Перекатнэмрэ. Ахэм адэххэри кыза-

Зэгурьлэжъхэу лофшлэнхэм афежъагъэх

хэхъожьклэ, ащ нэбгырэ 35131-рэ щыпсэу мэхъу.

Ыпэклэ Яблоновскэм поликлиникэу дэтыгъэр поселкэ пчэгум итыгъ, цыфхэмклэ нахъ лэрыфэгъоу щытыгъ. Дэйгъэр машинэ гъэуцуплэ зэримылагъэр, унэр жьыдэдэ зэрэхъугъагъэр, итеплэи, ыклоцли уигъэрэзэнэу зэрэщымытыгъэр ары. Медицинэ оборудованиеу кабинетхэм ачлэтыгъэхэр жьыгъэх, бгъэфедэн умылгъэжыжыщхэри ахэтыгъ. Ащклэ врачхэми, сымаджэхэми кыныбэ алъэгъуштыгъэ.

Джы этажиплэу зэтет поликлиникэ дэхэххор поселкэм кыдэуцагъ.

— Лэаплэм ишлын бэрэ пылыгъэх, ащ тэри тигъэгумэклыгъ. Арэу щытми, поликлиникэр тфязыгъэшлэгъэхэм лэшэу тафэраз, уахътэм диштэу псэолъэ дэхэ дэд ар, — ело илгъэсыбэ хъугъэу лэаплэм старшэ медсестрау щылэжъэрэ Хъушт Мае. — Мыщ лощышлэнклэ фэдэ щыплэ. Зэрэпоселкэу ягушлогъошху, сымаджэхэр арымэ, дунаир афэхъужьырэл.

— Мыщ врачэу щылажэхэрэм уахъопсэнэу щыт, — ыпэклэ къэгущылагъэм дырегъаштэ пенсием щылэ Шъошлу Марыет.

Зэклэ гушылэгъу сызыфэхъугъэхэр мэгушлэх, тьдэкли къэбзэ-лгъабз: кабинет клоцлэхэр, коридорхэр, щажур.

Поликлиникэм зэклэмклэ нэбгырэ 231-рэ щэлажъэ. Ау лэпэ-лэсэныгъэ зилэ врачхэр, медсестрахэр ищыклагъэх. Гушылэмае, рагъэблагъэхэрэм ащыщых психолог-наркологыр, фтизиатрэр, инфекционистыр, рентгенологыр.

Лэаплэм иврач шхъалэу Бжэшлэ Батырбийрэ ащ игуадзэу Хъаклэко Аскэррэ анахъ зыгъэгумэклыхэрэм ащыщ лощлэплэм къеклэуаллэхэу е ащ блэкыхэу автобусхэр е маршруткэхэр зэрэщымылэхэр. Поселкэр ины, район цыклу пчъагъэ мэхъу, зым кыкыхэмэ, адрэм итгысхъажьыхэзэ, цыфхэр поликлиникэм маклэх.

Лофыгъохэм язэшлэхын тегушылагъэх

Поликлиникаклэр зэрифэшъуашэу, лъэхъаным диштэу, шэпхъаклэмэ атетэу лэжъэн,

ипшъэрылхэр зэшлуихынхэ фае. Ащ тетэу лощхэр гэпсыгъэхэ мыхъухэмэ, цыфхэр кызытэщыгъыххэрэ лэаплэм ыгъэцкэлэн ылгъэкыштэп, сымаджэхэр гугъэлэнклэу къэнэщтых. Мы лощым врач шхъалэмрэ ащ игуадзэрэ зэдэгупшысэхэи, рахъухагъ зэлуклэ ашлынш, лощхэм язытет цыфхэр щажъэгъозэнхэу.

Зэлуклэм кырагъэблэгъагъэх ыкли ащ лощлэн хэлэжъагъэх сэкъатныгъэ зилэхэм ыкли хъафизэхэм яобществэхэм, пенсионерхэм, заом ыкли лощлэным яветеранхэм, общественнэ организациехэм ялыклэхэр.

Къеклолагъэхэр анахъэу зыгъэгумэклыхэрэм ащыщыгъэклэ хэмылгъэу цэхэр афэшлэгъэнхэм епхыгъэу лощыгъохэр: фэгъэклотэныгъэ зилэу ащ кыхиубытэхэрэр, хабзэм ахъщэу кытлупшырэр зыфэдиизыр, зэхъоклыныгъэ горэхэр ащ фэхъугъэмэ, лэзын кызытырэ тхылгъэу ялэн фаер ыкли нэмыклэхэр.

Социальнэ лэпылгъоу фэгъэклотэныгъэ зилэхэм афэгъэхыгъэу унашгъом кыхиубытэрэм, ахэр федеральнэ ыкли региональнэ куп-купэу зэрэгъошыгъэхэм, пклэ хэмылгъэу цэхэр ягъэшлэгъэнхэм лощу пылгъэм къеклолагъэхэр Хъаклаком ащигъэгъозагъэх.

Поликлиникэм лут врачхэм ялощлэн нахъыбэ ыкли нахъ кын кызышлэхэрэм ащыщ нэмыклэ псэуплэхэм адэс сымаджэхэр мыщ зэрэпхыгъэхэр. Ахэр: Бжыхъэкъоежъыр, Адыгэяклэр, Поселкаклэр, Перекатнэр ыкли Афыпсыпэ къоджэ псэуплэм (Афыпсып, Пэнэхэс, Псэйттыку, Хъащтыку, Кубаньстроир, Шапсыгъэ къэлэ цыклар) ащыпсэухэрэр ары.

Шъоушыгъу узыр кызыуэу мы псэуплэмэ нэбгырэ 936-рэ адэс. Афыпсыпэ къоджэ псэуплэм изакъоу а узым ыгъэгъу-

макьырэр нэбгыри 106-рэ. Нэбгыри 177-мэ шхъэ-лэынтыгъэ уз (инсулт) ялагъ, ахэр зэклэ Яблоновскэ поликлиникэм епхыгъэх.

— Мыщ фэдиз сымаджэхэм, ежъ Яблоновскэм дэххэри зэрахэтыжъхэу, шъуалэзэныр зэрэкыныр нафэ. Сыдэуштыгъэ а лощлэнхэр зэхашъушхэра? — сеупчы Аскэр.

— Амал зилэ сымаджэхэр охътэ гъэнэфэгъэм тетэу лэаплэм къэклох, — ело Аскэр. — Ахэр врачым еуплэкълэх, япсауныгъэ изытет зэрэгъашлэ, ыпклэ хэмылгъэу уцхэр ареты, адрэхэм ежъ-ежъырэу уцхэр зыхалхъэх. Пэхэмыклэ сымаджэхэм апае график шхъаф зэхэгъэуцагъэу тил, тыналэ тетэу ащ тырэлсэу.

— Поселкэр ины, ащ дэс сымаджэхэм уалгылэсыныр, лэпылгъу уафэхуныр лэшлэхэп. Шъо транспортым ылгъэныкъоклэу сыдэу шъушыты?

— «Лэпылгъу псынклэу» машинищ тил, ахэр сыдыгъуи зэтэгъэпсыхъагъэх, лощлэным фэхъазырых. Тызэмыжъэгъэ лощгорэ кыкыкыклэмэ, кыулыкъушлэ е врачхэм ямашинэ псынклэхэр дгъэфедэнхэ амал тил. Арыш, транспорт лощым тигъэохъурэл.

Ежъ сымаджэхэм ащыщхэри врачхэм къадэлэпылэх. Ахэм афэдэу зыцлэ кырагорэмэ ащыщ Шъошлу Марыет. Диабетикхэм ащ ыналэ атырегъыты, зэпхыныгъэ адырил.

Поликлиникэм иотделениехэм, икабинетхэм, ахэр зытет этажхэм, уз зэфэшхъафэу зыщлэзэхэрэм яхылагъэу врачыр зэлуклэм хэлэжъагъэхэм гушылэгъу афэхъугъ. Къалэхэм адэт поликлиникэхэм афэдэу мы лэаплэми лощлэнхэр зэхэхэх, арыш, сымаджэхэр Краснодар зыфэклонхэ лощяжъэп.

Лэаплэм клэлэцыкълэхэм, бзылгыфэгъэхэм, уз зэфэшхъафхэм зыщлэзэхэрэ отделе-ниехэр участковэ врачым икабинет хэтых. Япллэнэрэ этажым физиотерапиер тет. А отделение зылэ илгъэр илгъэс 25-рэ хъугъэу лощ зышлэрэ, апшгъэрэ категория зилэ врачэу Ирина Карапетян. Мыщ ищыкыгъэу оборудованиер зэклэ члэт, мафэрэ зыщлэзэхэрэ отделениеу нэбгырэ 30-м тельятагъэри хэт.

Ныбжъ хэклотэгъэ зилэхэр, сэкъатхэр, ветеранхэр поликлиникэм кыришлэлэнхэу маршруткэ тырагъэуцоным мы уахътэм пылтых. А лощым лужытыр депутатэу, профкомым итхъаматэу Нэхэе (Хъабуны) Светлан.

ХЪУШТ Шъабан.

БЭРЭ ащ фэдэ упчлэ кы-
саты сызэрэпцэжыашэр
зышлэрэ синэуасэхэм пцэжые-
ешэным ехылаагъэу кэстхы-
хэрэм яджэхэрэм. Ащ кыгъэ-
лаагъорэр адыгабзэклэ гъэзет-
хэми, журналхэми зэряджэхэ-
рэр ары. Етланэ згъэшаагъорэр
пцэжыашэмэ яхылаагъэу
кэстхыхэрэр тхылъеджэхэм
охтабэрэ агу кызырэккыжы-
рэр, ащ упчлабэхэр кызыра-
гъэтэджыхэрэр, цыфмэ пцэ-
жыыхэм узэрэштыр, Iэм-
псымэу ахэр кызырээуубытын
плъэккыштхэр, кызыщыхэп-

кыщхэр кызырээтыубытырэ
хураехуу хыгъэхэр зыпы-
шлаагъэхэр таклэб ишлаагъэхуу
Мэртэ Iушъо тыклоштыгъэ,
анахъэу кызыщыхэтхышты-
гъэр лъэмыджыжъэу титрак-
тор бригадэ зыдэшытыгъэу
«ПсыцлэлъэмыджккIэ» заджэ-
штыгъэхэр ары. А чыплэр
нэшукъуаеу зэкIэмэ дэгъоу
ашлэ, кыалыркышхэр бэу зэ-
рэхэхэми щыгъозагъэх. А
чыплэм псыушышхэр Iужъоу
кыыхакIэштыгъэх. Гъатхэм
псыр (Мэртэ) кызыуикIэ, пцэ-
жые эфэшъафхэр (сазан-

пэтыгъ, лъытэныгъэ цыфхэм
зыфызгъэшлэным сыпылтыгъ,
сыда плэмэ цыфыгъэ кысха-
фэ сшлоигъоу сыпсэуштыгъэ,
шлу язгъэлъэгъуштыгъэ.

Сазанэу типсыхъомэ ахэхэр
ины мэхъух. Ахэр анахъэу
кызыщылъагъохэрэр псыхъо-
хэр кызыуикIэ ары. Аужырэ
илъэс заулэхэм псыхэр кызы-
риухэрэр нахъ макIэ хуугъэ:
темэнэу сэигъэхэм гъатхэм
псэу кыаклорэр ыпэкIэ лъагъэ-
кIуатэштыгъэпти, шъхафи-
тэу агъаклоштыгъэпти, шъоф-
мэ арыладэштыгъэ. А псэу

пцэжыемэ уяшэн фае. Ар
сэзыгаIорэр кысэхулаагъэр
ары.

Къуаджэм сыщылэу Нэ-
шукъуаерэ Джэджэхьаблэрэ
азыфагу рычъэрэ Мэртэ пцэ-
жыашэ гъэтхапэу сыкIуагъ.
КIэлэцIыкIухэри зыдэсшагъэх,
пцэкъэнтфхэри ястыгъэх, хьам-
лыухэри жэлыем апалъхыи нэ-
пкъым тетIысхьагъэх, анэ ты-
рамышхуу пцэкъэнтф кьэбхэм
алъэплъэх. Загъорэ тхыкъэц
цIыкIухэри кыыхахы. Дунаир
окъ-жыкы, тыгъэр дахуу кье-
псы, шэджэгъоуж хуугъэ. Сэри
ахэм сапэмычыжъэу лъэмы-
джыкIэу Мэртэ тыралъхьа-
гъэм хытыу цIыкIуу гъучI
гъэшыгъэмэ апылэу «хваткэ-
кIэ» заджэхэрэр кIэпсэ кIыхъэ
пыслъхыи псым есыдзыхыгъ.
СыгуIэрэп, нахыбэрэм кIэлэ-
цIыкIуу зыдэсшагъэхэм япцэ-
къэнтф кьэбхэм салъэплъэ,
загъори кыа, етланэ шагъэты-
жышъ, Iулыжыгъэхэм фэдэу
кыпышIуагъэшлэ. Арэу зы-

кынигъэсыгъ, тIэкIу сызэри-
дзэуи кысышIуигъэшлэ. Ау
псынклэу зыкъэсшлэжыи, кIа-
псэу хытыур кызырэхэхы-
рэр нахъ пытэу сIэ чIэсыубы-
тагъ, зыгорэкIэ кIырымэ кIа-
псэр сIэклимылэшъунэу. Ащ
ыуж нылэп зэрэпцэжыер
кызысшлэагъэр. Псынклэуи гу
лыстагъ сизакъоу ар кыхэхэ-
хын зэрэсымылэжIыштым,
Iэпылэгъу зэрэсищыкIагъэм.
КIалэу сигъусэхуу пцэкъэнтфкIэ
пцэжые ешэхэрэм елбэтэу
макIэ язгъэлугъ: «Моу псын-
клэу садэжъ шукъэс! Мы пцэ-
жыешхор сизакъоу кысфы-
хэхыштэп, гъучIычэу хытыур
зыпылхэр лъэшэу кыуфа-
гъэх! Адрэ пцэжыашэу псым
Iутхэми макIэ яжъугъэлу сад-
жэ кьэклонхуу!» Ежъхэми
япцэкъэнтфхэр ямылофыжъэу
псынклэу чIадзыхи садэжъ
кьэчагъэх, зэралъэкIэу кызы-
делэнхуу рагъэжыагъ, ау ашлэ-
штыри икыоу ашлэрэп, кьахэ-
шы зэрэгумэкIыхэрэр, ашъохэр
зэокIыгъэх. Псынклэу нэпкъым
кьемыхынхуу мэкъэ гъэлъэ-
шыгъэкIэ ясIуагъ, пагор ащ
етлэшъулэн зэрэфаем щыз-

“Сыд фэдиз иннагъа

анахъ

пцэжъыешхоу кыыхэпхыгъэм?»

хышт чыплэхэр, узыяшэшт
уахътэр ашлэхэ зэраллоигъор
ары. Ау ахэм игъэкIотыгъэу
уакытегушыIэн зыхъукIэ,
пцэжые пэпчъ шъхаф-шъха-
фэу укыпытхыхъан фаеу
мэхъу.

Нафэ пцэжыемэ яхылаа-
гъэу упчIэу кьэтэджырэмэ зэ-
кIэмэ зы тхыгъэм яджэуап
кьашептын зэрэмылэкIы-
штыр. Ащ кыыхэкIэу мы уп-
чIэу кьалэтырэм апэу иджэуап
кьеттын. Шыпкы, ари псын-
клаагъоп, сыда зыпIокIэ ащ
иджэуап кьептыным ыпэкIэ
бэмэ уанэсын фаеу мэхъу.

Ащ игъэкIотыгъэу иджэуап
кьестыным пае пцэжые сешэ-
ныр сикIасэ хъуныр кызыхэ-
кIыгъэм игугъу кьэсшын фае.
Сэ къуаджэу Нэшукъуаеу
Мэртэ псыхъо Iушъом Iусым
сыкышыхуугъ, сыщапIугъ,
щылакIэм сыщыфагъэсагъ.
Унэгъо лэжъэкIо Iужуу сыкы-
хуухьагъ. Пцэжыешэным
сицIыкIугъом щегъэжыагъэу
сесагъ: псым блэгъэ дэдэу ты-
Iусыгъ — метри 10 — 20 нахъ
тыпэмычыжъэу псы нэпкъым
тыщыпсэуштыгъэ. Унэ зытIуш
Мэртэ Iушъо Iутшыхьагъ.
Гъэмафи, кIымафи, ошIуи,
уайи имылэу пцэжые тешэнэу
амал тилагъ: гъэмафэм пцэ-
къэнтфыр, хьачыир «тиIэша-
гъэх», кIымафэм мылэу пхы-
рытыупкIыгъэмэ кьалухэрэ
пцэжыехэр хыгъэ цIыкIу-
хэмкIэ, е кьашыкы инхэм-
кIэ кыыхэтхыштыгъэх. Зоожу
илъэс кыинхэм гъаблэм тым-
гъэллэнымкIэ апэу кыиде-
лаагъэр пцэжыешэныр ары.
Пцэджыым тыкызырэтэджэу
пцэкъэнтфхэр ыкIи кьалыр-

хэр, лэндхэр, хьалабгъохэр,
шъошъабэхэр Iэкли, пэгончы-
кIи (пчыпыджкIи) кыышыха-
хыштыгъэх.

Мыщ анахъ пцэжыешхоу
кыышыхыбытыгъагъэр лэнд.
Ащ икIыхьагъэ метрэрэ сан-
тиметрэ 20-рэ хуштыгъэ,
ишъомбгъуагъэр сантиметрэ
15 — 20 фэдизыгъ. УзыкIалэклэ
Iэр кыгъэкIэзэзыштыгъэ.
Кышъэчыштыгъэр икыоу кьэс-
лон слъэкIыштыгъэ, а уахътэм
пцэчалэхэр макIэу цыфмэ кьа-
Iэклахьэштыгъэ, «Iэр ыгъэ-
шъахэу онтэгъугъэ» аломэ
рагъэкъуштыгъэ. Ащ нахъ ин
лэнд (шукэ) кыыхахыгъэу
слъэгъугъэп. Ащ ыужым теп-
лын джи анахъ пцэжыешхоу
кыыхэхыгъэм. ПцэкъэнтфкIэ
кыыхэхыгъэмэ сазанэу кьахэ-
фагъ килограмми 4 — 5-м нэ-
сэу. Ащ икыыхэхын бэрэ сы-
пылтыгъ нэпкъым кьесча-
лэмэ сшлуIулыжыкы. Сыдэу
щытми, жэлыер ыдырыгъэу
кычIэкли, Iуданэу пылгыри
пытэти (тянэ цокъэнджыкыеу
кIэным кытекIыгъэ шъуам-
плэм хигъэщыкIыгъэр), фызэ-
пычыгъэп. Ар нэпкъым кы-
зытесэдзэм сызэригъэгъушIуа-
гъэр кьэлотэжыгъуай. Блэ-
кIыхэрэр зэкIэ кьэзгъэуцухуу,
пцэжыеу кыыхэхыгъэм эз-
гъэплыхы сшлоигъуагъ. Сыда
плэм ар зылыгъугъэм цыфэу
зылуIэрэмэ бэрэ зэрарилотэ-
жыштыр сшлэштыгъэ. Ары
пэпчъ узышIэу къуаджэм дэс-
хэм уигугъу ашIышт, гъэха-
гъэу уилэм тегушылэштых,
агъэшлэгъошт. Цыфым ышIа-
гъэр кызыхэхуухьагъэу зыхэт-
мэ анэсы пэпчъ лъытэныгъэу
фашырэм хэхъо. Сэ сыкыхъу

ахэм арылэдагъэр агъэфедэ-
зэ, сазан инхэр псыкыиугъэмэ
кьадыдэкIыхэти, хьотэ нахъ
куухэм ащызеклоштыгъэх. Ащ
фэдэ зыщыхуэрэм къуаджэмэ
адэс пцэжыашэхэр пчыпыдж-
кIэ пагомэ яшэштыгъэх. Сянэж
Исмахылэ (ащ тэ «пап» тIозэ
теджэштыгъ) килограмм 50-м
ехъоу сазан кыуыбытыгъэу
слъэгъугъагъэ. Ар джи кызы-
нэсыгъэм сщыгъупшэжын
слъэкIырэп. Сэри килограмми
10-м ехъоу мызэу, мытIоу пчы-
пыджкIэ кьэсыуытыгъэу кыыхэ-
кIыгъ. Арышъ, анахъ инэу ти-
псыхъохэм кьащауытыхэрэр,
сэри кьэсыуытыгъэр пцэжые
лэпкыуу сазаныр ары. Ащ
нэмыкIэуи тикъоджэ кIалэу
Рэджэб сигъусэу (ар непэ кьыт-
хэтыжъэп) джае килограмм
шъэныкыом ехъоу псыкыиу-
гъэм кьыдэкIуагъэу кьэтыубы-
тыгъагъ. Ар Мэртэ идэхъэх
горэм дэхьагъэу ерагъэу кьэ-
тыубытыгъагъ: икIыхьагъэкIэ
метрэрэ ныкьорэ хуштыгъэ,
ышъхэ ишъомбгъуагъэр сан-
тиметрэ тIокIитIу фэдизыгъ.
Псыхъом кызыпырытхи, ти-
унэ псыIум тиблагъэти кьэт-
хыи, щызэлэти, цыфэу кы-
рихылаагъэмэ ащыщыбэмэ
джаем щыщыл яттыгъагъэу
кьэсэшлэжыи. Арышъ, пцэ-
жыеу кьэууытыштыр зэ-
лэтыгъэр лэпкыуу зыщы-
щыр, уахътэу кызыщыуубы-
тырэр, «Iашэу», Iэмэ-псымэу
кызырээуубытырэр, узакъомэ
е зыгорэ уигъусэмэ арых.
Уизакъоу кыпфыхэхынын
пцэжыеми уарихылаагъэу мэхъу.
Ащ кыыхэкIэу чыплэу
пцэжые узешэрэм, уахътэу
узшышаклорэм ялытыгъэу

хуукIэ, кIэлэцIыкIухэр мэгу-
мэкIыхэшъ, пашъугъэмэ алошъ
кыыхахышъ, хьамлыоу жэлы-
емэ апылгыр агъэтэрэзыжыи,
хьамлыуу ыныкыо пашъугъэу
жэлыер кыыхэщы зыхуукIэ,
пцэжыехэр IокIыжыкы, кьео-
жыыхэрэп. А Iофхэм упцэ-
жыашэ зыхуукIэ уагъэзэ-
щырэп, ренэу пшIэн огъоты.
ХьамлыуукIэ жэлыем пыплъхэ
кьэс пцэжыехэр нахъ фэчэф-
хуу пцэкъэнтфым кьеох. Ахэр
зэкIэ зэзгъафэу лъэмыджым
сытетэу заулэрэ сыхытыу
цIыкIу кьэсIэтыгъ, ау пцэжые-
мэ сыкырамыдзэ фэдэу нэ-
кIэу хваткэр кычIэкIыштыгъ.
Ау ащ зыкIи сыкымыгъаштэу,
семызэщэу, джи кыыхэсымы-
хыгъэми кыкIэлъыкIорэ кьэ-
Iэтыгъом зыгорэ кьисхыжыи-
ным сыщыгъугъызэ пцэжые
сешэштыгъэ.

Ащ пае кьэсымыгъанэу
хытыур нэкли зыхуукIэ, мэ-
кIэ-макIэу, макIэ сымыгъэлоу,
сыфэсакызэ, шъабэу, тынчэу
псым хэстIупшыхьажышты-
гъэ. Етланэ, нахыбэрэ хэзгъэ-
лыгъэу, хваткэм сыкызы-
кIалэм, зыгорэм кышIонагъэ
фэдэу псым кыыхэзгъэщыгъ
шъхаем, кьыдэсIэтээн слъэ-
кIырэп: хваткэм ыбгъухэр
псынклэу кьэсплыхьагъэх,
псым кыыхэхырэ такъэмэ,
куандэмэ ашIуанэу кыыхэ-
кIыти, зыгорэм кышIонагъэу,
кыыхысымыгъэхуу кысщы-
хуугъ. ТIэкIу нахъ гуфаплэуу
хытыуу сызеплэмэ, слъэгъу-
гъэр гъэшлэгъоны: гъожъ-
чыпцIашъоу, чапычитфхэм-
кIэ зэхэгъэпкIагъэм фэдэу,
ытхышIэ шлуIэрымэ тырихэу
ащ илгыр тыгъэм макIэу пэ-
шIэтэу кьэлэгъуагъ. Псым
кыыхэзгъэщы зэхъум, икIэбзыи
плъыжъ-гъожышъоухэмкIэ зи-
утэралъи, кIуачIэу иIэр кы-
гъэлэгъуагъ: хытыур лъэшэу
ыгъэкIэзэзыгъ, сэ сIи ыкIуачIэ

гъэгъозагъэх. Сыдэу хъуми, са-
занышхоу хытыуу кIоцIы-
щыхьагъэу хваткэм илгыр
тызделэзэ, хыгъэр зэрэзэли-
мыуыным фэзгъэсакыхэхэзэ
нэпкъым кыителлэшъуагъ.
КIалэу скIыгъухэр гуIэхэзэ пцэ-
жыем кьечьэллагъэх, тебэна-
гъэх, зыкIэлэхэм кьафэлэты-
гъэп: килограмми 10-м ехъу
ыцэчыштыгъэ. Ащыгъом ежъ-
хэр цIыкIугъэх. Пцэжыашэу
кыитэтэллагъэхэми зэпыра-
гъазэмэ, кызыпырагъэзэжыи-
зэ бэрэ аплыхьагъ, агъэшлэ-
гъуагъ, Iэ шафагъ, ехъопса-
гъэх. «Ащ фэдэ уинасып кы-
хыныр гушIуагъо», — аIуагъ.
Унэм кызынэтэгъэсми хьэ-
блэ кIалэхэр кIэлгырымы-
кIыжъхуу бэрэ еплыгъэх, уп-
чIэ зэфэшъафыби кьатыгъ,
тызделэзэ кызырэхэтхыгъэм
ишъэфхэри ятIотэгъэх. Ахэми
упчIабэ кьагъэтэджыгъ, ахэм
иджэуап икыоу етымытыгъэ-
хэри кьахэкIыгъэх. Бэба ащ
фэдэ хуугъэ-шлагъэм ехылаа-
гъэу упчIэу птын плъэкIы-
штыр?!

Ары, пцэжые ин кызы-
пIэклафэклэ, узделэзэ кызырэ-
хэпхын фаер ащ нэрылэгъу
кышыгъ. Джи кызынэсы-
гъэми а сазаныр кызырэхэт-
хыгъэр сигъусэгъэ кIалэхэми,
сэри тшыгъупшэжыырэп. Ащ
кырихылаагъэгъэ тигъунэ-
гъумэ сызакIуэкIэ а сазаны-
шхор зэрэтыуплэгъагъэр, икрау
кыкIыгъагъэм ибагъэ кьало-
тэжыи екъу. Пцэжые тызде-
шэзэ кьыгъэхууIэгъагъэхэр агу
кьэкIыжыкы. Сабыеу тыхьа-
блэ кьыдахьорэр зэкIэ пцэ-
жыешэным фэзгъэсэшты-
гъэх. Ащ кыыхэкIэу къуаджэм
сыдэмысыжыи зэхъум, кьыса-
жэхуу сыкызыщыкIошт шэм-
бэтым кIэлэцIыкIухэр тилэгу
дэсыштыгъэх.

БЛЭГЪОЖЪ Зулъарин.
Профессор.

Тигъæзет къыхиутыгъæм къырауаллæрæ

Опсæу, Хъамед!

Хъагъундæкъо ллакъом къырыкълæуагъæм, ащ щыщхæм къинæу арагъæшчыгъæм дахæу, зæгъæзфагъæу укытегушчылагъ. Уитхыгъæ шлагъо ллакъомкн лъæпкъымкн мæхъанæшхо илæу сеплты. Сабыеу къыткнæхуыгъæрæмæ ашлæн фæе ллакъом къырыкълæуагъæр, армырмæ, лъæпкъым къырыкълæуагъæми щыгъæозæштхæп. Тхъæм хæтрæ ллакъуи, хæтрæ лъæпкъи ащ фæдæ къин къыферæмыхъ.

Илæс пчæагъæм къин плæгъæу упылтыгъ уилæкъо гупсæ къырыкълæуагъæм изыгъæшлæн, ащ уимыгъæгупсæфæу хымæ хæгъæгъæми уащылæгъ. Ренæу шыпкъагъæм, зæфагъæм угу етыгъæу упылтыгъ. Налщык рыгъунæу узынæмысыгъæ къæбгъæнагъæп. Сид къин плæгъæгъæми, лæф зафæу епхыжъагъæр къыбдæху-гъæу сæлтыгъ.

Уитхыгъæ еджагъæхæм лъæ-

шæу агу рихыгъ. Сæри сакъы-феджæу хуыгъæ.

Ллакъом инахыжъæхæм къин альæгъæгъæми, алотæжыгъ. Нахыжъæ лумæ яшæнхæр нахы-кнæми ящысæтхыпнæ хуыгъæ.

Сæ Хъагъундæкъо ллакъом илæс 52-рæ хуыгъæу сыхæсышъ, лæкъо макнæми, цыф лæшлæхæу, гукнæгъæу ахæлæу, дахæу зæд-лæжыгъæ, сид ашлæштми зæуп-чъыжыгъæ, нахышлæм зæдæусæх. Хъамед, ори а шæныр пхæлъ, телæдæгъæ лæф уимылæу нахыжъæмæ уаупчъыжыгъæ. Джары уитхыгъæхæри гум зыкълæри-хыгъæрæ. Уилæпкъ, уиллакъо афæшлæштмæ удæшъахыгъæ зæ-рæмыхуыштыр къыбгъурæло, огъæцакнæуи сеплты.

Тилæпкъ гъæзетæу «Адыгæ макъæм» а темæ гъæшлæгъонæу тилæфхæм лъæшæу ящылæгъæм фæгъæхыгъæ тхыгъæхæр къыз-рæхиутыгъæр лъæшæу тигуапæ. Хъагъундæкъо ллакъом фæгъæ-хыгъæу а гъæзетым къыбгъæ-

хъагъæхæмкнæ, Хъамед, тинæжъ-лужъæм ямызакъоу, тиллакъо инепæрæ ныбжыкнæхæри лъæшæу къыпфæразæх.

«Адыгæ къушъæхæм ишъæф» ыкнæ «В моей душе никто не умирает» зыфилæу птхыгъæ тхылъхæм яджагъæхæм агу рихыгъæх, лупкнæу, дахæу зæрæт-хыгъæхæр хагъæунæфыкнæгъæ. Хъагъундæкъо ллакъом къыры-кнæгъæ тхылъæу «От Мамхега до «Мосфильма» зыфилæу бгъæ-хъазырыгъæри агу рихыгъæнæу сæгугъæ.

Опсæу, Хъамед, нахыбæрæ уитхыгъæхæр къыхæууытхæу, шлоу угу илæм уинасып лъы-лæсæу, мæфæ гушлæуагъæхæр бæрæ къыпфæкнæхæу тыпфæлæло. Уилæфыгъæхæм уадæтхæнæу, илæсыкнæр мафæ шъуфæхæнæу сызæрæфаер къæсæло.

ХЪАГЪУНДÆКЪО Шæмæст.
Мамхыгъæ.

Адыгæхæмкнæ дæири дæгъæуа?

Хъагъундæкъо Хъамедæ «Адыгæ лъæпкъыр зыгъæдæхæгъæ Хъагъундæкнæхæр» йлоу очерк пычыгъæу заулæ хъоу икнæгъæ илæсым итыгъæгъæ-зæ мæзæ и 18-м къыщегъæ-жъагъæу тызыхæт илæсым ищылæ мæзæ и 6-м нæсæу «Адыгæ макъæм» къыригъæ-хъагъæ. Очеркым уеджæнкнæ гъæшлæгъонæ. Ежъ Хъагъун-дæкъо ллакъом щыщхæм ямызакъоу, адыгæхæр рыгуш-хо хъунхæу ахæм хыишъæ апылæ, бæ гъæшлæгъонæу къырыкълæуагъæр. Ахæм ахæтыгъæуагъæрæри (Сталиным ирепрессиехæм ялæхъан ллакъом къинæу рагъæлæгъ-гъæр), гуапæ пщыхуыгъæрæри (япхъоу Францием цлæрыло пщыхуыгъæр, джырæ Хъагъун-дæкъохæм ягъæхъагъæхæр).

Ау Хъагъундæкъо Хъаме-дæ зы хæуконæгъæу ышлæгъæу сæлтыгъæ. Ар зæхыллæгъæр Хъагъундæкъо Исмахылæ къыриуалæхæрæри ары. Урыс

пачыгъæхæм илæмæтхæм «Хъа-гъундæкъо Исмахылæ лъытæ-ныгъæ къыфашлæу, агъашлоу» щытыгъæ ело, ау ар зæрагъашло-рæр адыгæхæм лъæшæу ящылæгъæм кнæгъæр къылорæп. Пачы-хъагъæм илæхъан къыдæкнæ-щтыгъæ журналæу «Военный сборник» зыфилорæм Хъагъун-дæкъо Исмахылæ «Из записок черкеса» зыфилорæр къыди-гъæхъæгъæу Хъамедæ къæло. Хъагъундæкъо Исмахылæ ит-хыгъæ зæхыллæгъæгъæр «мин 12 хуыгъæ карательнæ экспедициер Закубаньæм кнæу, лъысыр зæ-рæшигъæчъæгъæгъæр» арæу етхы Хъагъундæкъо Хъамедæ. Адыгæ чыгур атезыхыштыгъæхæм агъæфæдæштыгъæ терминхæри («карательнæ экспедицие», «За-кубаньæ»), ащ зи мыхъун хæ-мылтым фæдæу, Хъамедæ егъæ-фæдæх.

Дæзкнæ мин 12 зыхæт отря-дым мæфилæ зао зешлæм, ады-гъæ чылæу ыгъæстыгъæм, агъæп-цымæмæгъæ сабыгъæм, адыгæ

шъæ пчæагъæу аукнæгъæхæм Хъамедæ зашъхæрегъæхы. А лъыгъæчъæ заом «гъæхъагъæу щышлæгъæхæм» апае Хъагъун-дæкъо Исмахылæ чинхæр, лæна-тлæхæр къыратыгъæу рагъæжъæ, цлæрыло мæхъæу. Адыгæхæм аль зыгъæчъæгъæ Хъагъундæкъо Ис-махылæ Хъамедæ къышæтхæу нахъæ, мыштæ мæхъанæ илæу зы гушылæи къылорæп.

Хъамедæ адыгæхæм агу хи-гъæкнæ шлоигъæуагъæу слорæп, ау ллакъом ищылæхæу дихыгъæгъæу сшлошылæ. Сыдæуштыгъæу ар хуы-гъæми, адыгæхæм ятрагæдиæ зæ-фагъæ хæлæу тытегушылæн зæ-рæфаер шымыгъæушъæныр Хъа-медæ ныбжæу илæмкнæ, ищылæ-ныгъæ опыткинæ тефæ. Очеркым зæпымыуоцжыгъæ горæхæри хæ-тыгъæ, ау ахæр слæпæ есцæкнæ-хæрæп.

ХЪУТ Кæзбек.
Адыгæ Республикæм культ-турæмкнæ изаслуженнæ йофышлæ, Урысæм ижур-налистхæм я Союз хæт.

Илæпкъ егъæдæхæ

Тыгъæгъæзæ мæзæм (2010-рæ илæсым) къыщыублагъæу Хъагъундæкъо Хъамедæ итхыгъæу «Адыгæ лъæпкъыр зыгъæ-дæхæгъæ Хъагъундæкнæхæр» зыфилæу гъæзетæу «Адыгæ макъæм» къыхиутыгъæхæм цыфыбæ агъæразæу, ашлогъæшлæгъонæу нæуасæ зыфашылæ. Сæри зæу ахæм сашыш.

Мамхыгъæ къуаджæм сæри сыкъыщыхуыгъæ, сышæпугъæ, ащ къыхæкнæу Хъагъундæкъо Хъамедæ къызæрыгъæхæгъæу унагъом дæгъæу сыщыгъæуазæу къысæхæу. Ллакъор зæрæмæдæир на-фæми, ащ фæдæу хыишъæу пылтыр, цыф бæлæхъæ дæдæхæр зæрилæхæр бæмæ амышлæныгъæкнæ мæхъæу. Хъамедæ йофышхо зæшлуыгъæ. Тхæн амалæу лæкнæлтыр къызфигъæфæди, ллакъом къыкнæгъæу гъогум, итарихъ цыф жъуыгъæхæр нæуасæ афишылæ-гъæх. Ар щытхъушхоу фæсæлæгъæу авторым.

Хъагъундæкъо Хъамедæ Ахъмæд ыкнæр къуаджæу Мам-хыгъæ къыщыхуыгъæ, унæгъæ зæдæлужъæ, зæгурылæожъæ шæпугъæ, зыч-зыпчæгъæу зæхæт, алæ зæкнæдæгъæу, зæдæлæжъæхæр Хъагъун-дæкъо ллакъом къыхæхъуыгъæ. Ятæ-янæхæу Ахъмæдрæ Румæрæ «мыпсæу-мылажъæх» ныбжæи цыф арилæлæн ылæкнæнæп, ялæ-фыгъæхæри щылæныгъæу гъогу шлагъæ тырагъæуоцнæхæ алæкнæгъæ.

Лъæхъаным елтытыгъæу Хъагъундæкъо унагъом къыны-би зæпчыгъæ. Ахъмæдрæ Румæрæ ашъхæ рахыжъæжъæи къалæу Гори щыпсæунæхæу хуыгъæгъæ. Грузиæм къыщыхуыгъæ шъæ-ожъæе нахыжъæу Хъамеди.

Илæсæхæр текнæх, Ахъмæд иунагъæу ячылæу Мамхыгъæ къæгъæзæжъæи, нæмыкнæ сабыгъæри къæхъæх. Ахъмæд зæошхом хæлæжъагъæ, ащ псаоу къыхæкнæжъæи къызæгъæзæжъæи, лæжъæн нахæрæ лæф имылæу къыхыгъæ, ясабыгъæри дахæу зæдæпугъæх.

Хъагъундæкъо Хъамедæ ашпæрæ гъæсæныгъæитлæу зæригъæгъæ-тыгъæ. Еджапæр къызеуæх уж Москва, ГИТИС-м щеджагъæ. Исæнæхæт елтытыгъæу лæф зæфæшъафæбæ ышлæгъæ, режиссер ныбжыкнæр кинофильмабæхæм ягъæуцун хæлæжъагъæ. Адыгеим къызæгъæзæжъæи, юрист сæнæхæтри зæригъæгъæтыгъæ, илæ-сыбæри лæф ришлагъæ, ыкнæхæри юристыгъæ.

Усæхæр ытхыгъæу Хъамедæ зыригъæжъагъæр бæшлагъæ. Му-зыкæр икнæс, хæшылæкнæ фырилæ, адыгæ пщынæми ылæ екнæ. Ит-хылæхæу «Аулæ къушъæхæм ишъæф», «В моей душе никто не умирает» зыфилæу къыдæкнæгъæхæри цыфмæ агу къыштæу тхыгъæх, ллакъом ицылæф гъæшлæуагъæхæм апæрæу нæуасæ та-щылæхæу.

Хъагъундæкъо ллакъом ехылæгъæу тхыгъæм нафæ къытфешылæ ащ ылæпсæ, итарихъ, гъогу мыпсынæлæу къыкнæгъæрæ Хъаме-дæ дæгъæу зæрилæхæрæ. Цыф гъæсагъæхæу, йофышлæшхохæу, цлæрылæхæу ллакъом къыхæкнæгъæмæ уасæ афишылæу, шулæгъæу афырилæу, арыгушхоу къетхы. Ахæм ащышых Чохъу-хæаджæр, Хъагъундæкъо Едыдж, ащ ыпхъоу Елмæсхъан, непæрæ дуна-им дахæкнæ зигугъæу шашылæрæ Хъагъундæкъо Нурбий. Ар врач сæнæхæтæу хыхыгъæм илæсыбæ хуыгъæу рæлажъæ, цыф зæхæдз имылæу къеолæгъæу пæтæуми ишлæуагъæу арегъæкнæ. Мыхæм анæмыкнæбæу ллакъом къыхæкнæгъæхæми дахæкнæ къæтегушылæ, гукъæкнæжъæ гъæшлæгъонæбæмæ нæуасæ тафешылæ.

Гъæзетæу «Адыгæ макъæм» «Ллакъоухæм къырыкълæуагъæм тытегушылæ» зыфилорæ рубрикæр къызæрæзæлуыгъæрæ игъо шыпкъæу сæлтыгъæ. Ллакъоухæм ащышхæм гъогу гъæшлæгъонæу къауыгъæрæ, ахæм цыф цлæрылоу къахæкнæгъæхæр зышлæхæ зышлоигъæу щылæр макнæп.

Хъагъундæкъо Хъамедæ итæплæкнæи гохæу, ыгукнæи дахæу кнæлæ зæкнæжъæ, кнæлæ лумæу ллакъор зыгъæдæхæрæмæ зæу ащыш. Опсæу, Хъамед! Сыпфæлæло уитхыгъæхæмкнæ цыфхæр бгъæгушлæхæу бæрæ упсæунæу.

СИХЪУ Марыет.
Журналист.

НАРКОКОНТРОЛЫМ КЪЕТЫ

А ЗЫ СТАНИЦÆМ...

Изæгъæу уцхæу кодеин бæу зыхæлæхæм ахашылæ-кнæрæ синтетическæ наркотикæу «крокодилкнæ» заджæхæрæм тишъолтыр лъæшæу зыщиушъомб-гъоу ригъæжъагъæ. Ар къызыгъæкнæрæ ашкнæ къы-зыфагъæфæдæрæ Изæгъæу уцхæр аптекахæм ачлæл-хæшъæ, ауасæкнæи лъæпæхæпышъæ ары.

Урысæм и ФСКН Краснодар краймкнæи и Регион гъæлорышлæпæи АР-мкнæи и Къутамæ йло-фышлæхæм станицæу Дахъом (Даховскæм) иадми-нистрациерæ ащ щыпсæуæхæрæмæ ялæпылæгъæу «дезоморфиновая наркомания» зыфалорæм мы пæзуплæм «зыкъыщезыгъæлæтыгъæхæр» къыхагъæ-щыгъæх, а наркотикыр зыгъæхъазырхæрæри, зы-щæхæрæри къагъæтыгъæх.

2010-рæ илæсым илæныгъæу мæзæ наркополицей-скæхæм мы станицæм къышæуытыгъæ Ю. Бело-

усовыр. Ащ дезоморфинæу къыхахыгъæрæ багъæ, пшъæдæкнæжъæу ыхыштыри зæрæмыцкнæу гъæнæфагъæ. А илæс дæдæм хъапсым члæфагъæ мы пæзуплæм щыш В. Колмогорцевыри. Ащ наркопритон псау илагъæ. Тыгъæгъæзæ мæзæм «крокодилыр» къахæхыгъæ С. Звягинцевыри В. Доценкæмæ. Ауужырæ мы лæф дæдæм ыпкъ къыкнæкнæ хъапсым члæсыгъæ, «криминальнæ ав-торитетхæм» ащыш. Ар станицæу Каменно-мосткæм щæпсæу.

2011-рæ илæсым мы станицæ дæдæм къышæ-уытыгъæ Ю. Могилевскæр (бæдджашлæхæм азы-фау ар «Могилæкнæ» шашлæ), наркотикхæр хæб-зæнчæу зезыгъæкнæрæ купæу Мыкæпопæ рай-оным исхæм анахъ шъхæлæхæм ащыш. Мыш фæгъæхыгъæу уголовнæ йофым изæхæфын макнæ.

Уижъуагъо уфэклонь псынклэп

Константин Станиславскэм ыцлэ зыхьырэ драматическэ театрэу Москва кыкыгъэм «Предательство» зыфилорэ спектаклэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармонии кышцигъэлъэгъуагъ. Урысыем и Къэралыгъо шлухъафтын кызыфагъэшъошэгъэ режиссерэу Владимир Мирзоевым ыгъэуцугъэ спектаклэр дунаим шыцлэрыло Галль Пинтер ипъесэ тырахыгъ.

Артисткэу Анна Чуринар пресс-зэлулэм хэлэжъагъэхэм ахэт.

Урысыем и Къэралыгъо шлухъафтын кызыфагъэшъошэгъэ артистэу Максим Сухановыр, театрэм иартистхэу Анна Чуринар Андрей Мерзликинымрэ рольхэр къашых. Сурэтхэр Алла Коженковам ышыхгъэх. Театрэм ихудожественнэ пашэр Урысыем инародинэ артистэу Александр Галибин.

Пресс-зэлулэр

Спектаклэр рагъэжъэным ыпэклэ пресс-зэлулэу филармонием шыцэхашагъэр АР-м культурэмкэ изаслуженнэ Юфышлэу,

шытпэгъокыгъэх, — зэдэгущы-лэгъур лъыгъэклотагъ Андрей Мерзликиным. — Лъытэныгъэу Адыгеим кышчитфашыгъэр спектаклэмкэ къэдгъэшъыпкъэжы тшлэиу.

— Спектаклэм ролыр кышчыпшыныр Юф кызырыклоу тлъытэрэп, — къалуатэ артистхэу Анна Чуринам, Максим Сухановым, Андрей Мерзликиным. — Узыфэгъзэгъэ ролыр кызы-гупхыным фэшл кыбгот артистем елытыгъэр бэ.

— Режиссерым ыбзэ спектаклэм шыогъэфедэ, — ело Максим Сухановым. — Режиссерым

мэ ашлогъэшлэгъоныгъэх. Камернэ музыкальнэ театрэу Хъанхэу Адамэ ыцлэ зыхьырэм ихудожественнэ пашэр Сулейманов Юныс Москва щеджагъ, зэлашлэрэ режиссерхэм, артистхэм аклырыплынэу игъо ифагъ. Нысхъапэхэм ятеатрэу республикэ филармонием шыцэхашагъэм ихудожественнэ пашэр Сихъу Станислав, Адыгеим иартист цлэрылоу, республикэм итеатрэхэм Юф ашызышлэрэмэ я Союз итхъаматэу Зыхъэ Заурбий, театроведэу Шхъэлэхъо Светланэ, Шытхъалэ иадминистрации ипашэ игуадзэу Пэнэшъу Тэмарэ яеплыкълэхэр пресс-зэлулэм кышчылауагъэх.

Сыда клэу къежъагъэр?

Зыхъэ Заурбий театрэхэм ялофшлэн зэхъоклыныгъэу фэхурэмэ алыхъузэ, Москва итеатрэхэм аклэупчлагъ шхъае, джэуап гъэшлэгъон зэхихыгъэу кышчыхъугъэп.

— Театр 70-м ехъу Москва щэлажэ, — къалуатэ хъаклэхэм. — Ядиректорхэм лъэхъанэу тызыхэтым уасэ фашы, ялофшлэн зэрэзэхашэтым егупшысэх. Художественнэ Юфыгъохэр зэрагъэпсырэм кыхъэпхын хэлъ. Директорэу ыкли художественнэ пашэр уизакъоу театрэм урилэным шуагъэу кыхъын ылкыштыр зэрагъапшэ. Инагълэхэр гошчыгъэнхэр нахъышлуклэ зылытэхэрэр шылэх.

Спектаклэр Москва зыцагъэуцуклэ ахыцэу нэуагъахъэрэр къалытэ, фэдэу хахыжыын алъэклэщтыр Юф шхъалэм ащыц.

Театрэм къэралыгъо лэпылэгъу ищыклагъ. Къылажыгъэмкэ зылыгъыжын, гъэхъагъэ ышын ылкыштыр зылорэмэ артистхэр алоклэхэм, искусствэр плуныгъэм зэрэфэлажыэрэр кыдэплъытэзэ, театрэр шыцэныгъэм епхыгъэу зэрэпсэун фаер Юфыгъо шхъалэу щыт.

Репертуарэу театрэм илэщтыр къэралыгъом икыулыкъушлэм кыхъамыхъу урехыылэ. «Спектаклэр гъэуцу, ахыцэ къэгъахъ» театрэм ипашэ кыралоу кыхэклэ. Джырэ уахътэ гъогу чыжэ утэхъаныр лэшлэхэу щытэп. Театрэр «зылылэбэрэ» жъуагъор огуи зышчыгъотклэ мэгущло, ау ар «шломыкълосэным» пае сыда ышлэщтыр?

— Ар упчлэ хылы, — ело Андрей Мерзликиным. — Артист ныбжыклэу зысэлъытэжы. Типашэмэ тэрэзэу тагъэгъуазэу

сшлэшлэ. Опыт зилэхэм тауагъаклэ, лэуж зэфэшхъафхэр ягупшысэхэмкэ зэфашэх. Зытымыгошэу, тызэпмыуцужэу Юф зэрэтшлэщтым тыфагъасэ. Нахъыжхэу шыцэныгъэр зылэгъугъэмэ, кыныгъохэр зэпызычыгъэмэ уадэлун фае.

Спектаклэр гурьлогъошлон

Адыгеим шыцхэм ямызакъоу, Шытхъалэ районым кыкыгъэхэри спектаклэм еплъыгъэх. Бзылфыгъэмрэ хулыфыгъэмрэ язфышчытыклэхэм пьесэр афэгъэхыгъ. Хэта нахъ зафэр? Шу зэрэлэгъугъэхэр зэфэшпыпкъэха, хэта ыгуклэ нахъ къабзэр? Упчлэхэм яджэуапхэр къэгъотыгъошлэхэу тлъытэрэп. Спектаклэр псынклэу кыбгурмылонэу гъэпсыгъэпышъ, театрэр зикласэмэ яеплыкълэхэр хэпшыклэу зэфэшхъафыштых.

Максим Сухановым ролыр кышшызэ кылорэр тшлогъэшлэгъоныгъ. Шыпкъэныгъэм ар лыхъузэ, литературэм еплъыклэу фырилэр зэблихъун фаеу чыплэ ифагъ. Ары шхъае, ащ изеклуаклэ кызыгурымылохэрэр шылэх.

Шулэгъу къабзэм улыхъу пшлэиуоу ыгуклэ кыпфэшпыпкэр кыхъэгъэщыным пае зэфэхысыжхэр ошлэх. Бзылфыгъэм зызышчыгъэпхъашэрэр, хулыфыгъэм ыгу нахъ шъабэ зышчыхурэр, бзылфыгъэ лыхъурэ хулыфыгъэмэ агу ихыкыларэр, нэмыкл гупшысэхэри спектаклэм хэолъагъох. Ау Москва, Санкт-Петербург, нэмыкл къэлэшхомэ апэлудзыгъэхэу псэурэмэ ащ фэдэ спектаклэхэр аруштыр зэлухыгъэхэу непэ къашыбгъэлъэгъонхэр къезымыгъэклэхэрэр филармонием шытлэгъугъэх. Шульэгъум итемэ нэмыкл амалхэмкэи къэбгъэлъэгъон зэрэплъэкыштым спектаклэм урегъэгупшысэми, артистхэм уащтыхъун фае. Ярольхэм псэ къапагъэклэрэ къодыеп, макъэр зэрагъэфедэщтымкли, нэмыкл режиссер амалхэмкли театрэм имэхъанэ кызэпкъырахы.

Филармонием идиректор шхъалэу Хъот Заур, республикэм культурэмкэи и Министерствэ хъаклэхэр лъэшэу зэрафэрэхэр гъэзетым кышчытлэнтэнэу кытлэгъэлугъэх.

Москва кыкыгъэ артистхэр Мыекъуапэ ыуж Шъачэ клуагъэх. **ЕМТИЛЬ Нурбий.**

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

Къыдзыгъэкырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ Юфхэмкэ, Лэклиб къэралхэм ащыпсэурэ тилгэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкэ ыкли къэбар жугъэм иамалхэмкэи Комитет
Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

**Редактор
шхъалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакционер
зыдэщылэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэкълэжы зы-
хыгъэр секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыцаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын Юфхэмкэ, телерадиокъэтынхэмкэ ыкли зэлы-лэсыклэ амалхэмкэи и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлары-шлэп, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мышпыпкъагъэу къахафэхэрэмкэи кызытхыгъэхэм пшгъэдэ-кыжъ ахы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым шылажъэхэрэмрэ яеплыкълэ зэтемыфэн ылкышты. Гъэзетеджэхэм кытфагъэхыгъэр тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкли къэзытхыгъэхэм алэклэгъэхъажыхэрэп.

Зышчыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4335
Индексхэр
52161
52162
Зак. 320**

Хэутыным
узышчылэнтэнэу щыт
уахъэр
Сыхъатыр 18.00
Зышчыклэнтхэгъэхэ
уахъэр
Сыхъатыр 18.00

Максим Сухановымрэ Анна Чуринарэ рольхэр къашых.

театроведэу Шхъэлэхъо Светланэ зеришагъ. Максим Сухановым, Анна Чуринам, Андрей Мерзликиным театрэм илофшлагкэ къалотагъ, упчлэхэм джэуап зэгъэклугъэхэр къаратыжыгъэх.

Зэлашлэрэ артистэу Максим Сухановым кызыриуагъэмкэи, Константин Станиславскэм ыцлэ зыхьырэ театрэм иартистхэм фэгъэклотэныгъэхэр афашыхэрэп. Артистхэр апэу зэгупшысэхэрэм ащыц ахыцэ кызырагъэхъэщтыр. Театрэм илофшлэхэр мэлыхъох, къагъоты зэзэгъынхэ алъэклэщтыр. Спектаклэу «Предательствэр» бэшлагъэп загъэуцугъэр. Москва, Санкт-Петербург, Краснодар къащагъэлъэгъуагъ.

— Билетхэр зэращэфыхэрэм теплъышъ, фэдэ хэтхын тлэкълэнуу, тилофхэр лъыдгъэклотэнхэмкэи амал дгъотыштыр типашхэм унашъо зашлыкълэ, гъогу тытехъэ, — кылуагъ Максим Сухановым. — Мыекъуапэ дэгъоу кы-

игупшысэхэр спектаклэм шыпхырытшынхэ зыхъуклэ, сурэтышым илофшлагыи, залым члэхэм тыкызырээзэхашыштыр, нэфынэр пчэгум зэрэшагъэфедэрэри, нэмыклхэри кыдэтэлъытэх.

Театрэм иартистхэр кинофильмэхэм ахэлажэх. Ащ кышкырыкыхэзэ, театрэмрэ киностудиемрэ зэрагъапшэхэзэ, артистхэм къэбар гъэшлэгъонхэр къалотагъэх. Фильмэм хэлажэхэ зыхъуклэ а зы къэшлыныр бэрэ клашлыкыжыи, искусствэр ззыпхырэ амалхэм алъэхъух. Укъэмыгушылэу фильмэм узышчылэжъэрэ хъугъэ-шлагъэхэм узыфагъасэрэр маклэп.

Анна Чуринамрэ Андрей Мерзликинымрэ ныбжыклэ лэужхэм ащышхэу залытэзэ, ятворчествэ лъагъэклотэным пае опыт зилэхэм зэраклырыпкыхэрэр щысэ зэфэшхъафхэмкэи къалотагъ. Журналистхэм яупчлэхэм ямызакъоу, Адыгеим итеатрэхэм ялофшлэхэм яупчлэхэри хъаклэ-